

EL MIRALL

núm. 87

500 ptes.

Dossier

Present i futur de
l'arqueologia a Mallorca

Entrevista

Margalida Estelrich,
la veu de la pagesia

Reportatge

Tenen futur els parcs
temàtics a Mallorca?

servera
97

Seccions: música, llibres, art, cinema, ecologia i miscel·lània d'actualitat

Si Mallorca progressa,

tu també.

El Consell de Mallorca
inicià fa dos anys un
compromís de progrés,
un objectiu que dia a dia
es va complint, amb un equip de
persones que estiren
en un mateix sentit amb
total transparència i claredat.
La cultura, el medi ambient,
el benestar social,
l'esport i joventut,

l'ordenació del territori,
l'urbanisme,
la cooperació amb els municipis,
la promoció sociocultural
i associacionisme,
els recursos humans,
l'economia,
el foment de l'ocupació,
són les competències
del Govern de Mallorca, per al
teu progrés i el de la nostra Illa.

Consell de Mallorca

Illa de progrés

Dossier 5

Universitat de les
Illes Balears

Edita:
OBRA CULTURAL BALEAR

Publica:

Associació EL MIRALL
C/ de la Impremta, 1 -
07001 Palma

President: Ferran Gomila
Editor: Mateu Morro

**Producció, Administració
i Publicitat:**

C/ de la Impremta, 1 Pral. 2a
07001 Palma (Mallorca)

Tel. (971) 725937

Telefax: (971) 719385

Apartat de correus 179
07080 Palma (Mallorca)

Delegació a Barcelona:

C/ de la Montcada, 20
(Palau Dalmases)
08003 Barcelona

Delegació a València:

C/ de Moratín, 15
46001 València

Adreça de l'OCB a Internet
<http://www.portal.com/ocb>

Director:

Gaspar Valero i Martí

Redactora en cap:

Joana Mas i Sastre

Secretari de redacció:

Tomeu Martí i Florit

**Consell de redacció /
col·laboradors**

Francesc Bujosa

Catalina Valriu

Antoni Ginard

David Ginard

Antoni Marimon

Biel Mesquida

Mateu Morro

Publicitat: Santi Adrover

**Els articles publicats en aquesta
revista expressen únicament
l'opinió dels autors.**

Coberta: Gaspar Servera

Fotos: Pep Pastor

Disseny: Carles Oubiña

Maquetació i Fotocomposició:

Documenta Balear SL

Impressió:

Xisco Arts Gràfiques

C/ del Baix Riera, 1-A, Palma.

Tel. 475754

Dipòsit Legal: PM 10-1987

PRESENT I FUTUR DE L'ARQUEOLOGIA

Un conjunt d'articles sobre l'arqueologia a Mallorca mostren les diferents cares d'aquest tema sempre d'actualitat. Gestiona l'Administració l'arqueologia amb eficàcia?, en quin estat es troba la investigació?, quins són els treballs arqueològics més recents?, etc.

**Actualitat
política 18**

Miscel·lània d'actualitat és el títol d'una nova secció que varem inaugurar al número passat d'El Mirall. Es tracta d'oferir petites píndoles d'opinió sobre els esdeveniments polítics i socials que més ens cridin l'atenció.

Editorial 4**Ecologia 22****Entrevista 25****MARGALIDA ESTELRICH**

És una dona que nasqué envulhada al camp. I a la terra continuà vinculada a l'adolescència. Avui és la veu de la pagesia, des del seu càrrec de coordinadora de la Unió de Pagesos.

Semblança 20

El pare Miquel Colom és el protagonista de la semblança d'aquest número. Als seus 97 anys, el pare Colom fou recentment investit *factor honoris causa* per la Universitat de les Illes Balears.

Societat 35

El club de les dones emprenedores

Itineraris 37

Els lectors d'El Mirall podem gaudir d'un itinerari que ens transporta a Menorca. De la mà de Margalida Orfila recorrerem el Parc de l'Albufera des Grau.

**I-IV Notícies
de l'Obra****Tendències****Música**

Àlex Volney.....39

Llibres

Biel Mesquida42

Cinema

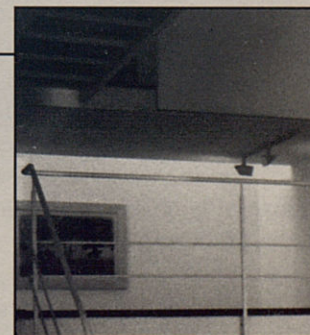
Pau Rosselló.....44

La botiga d'El Mirall .46

ART 40**Reportatge 16**

Té futur un parc temàtic a Mallorca? No. L'argumentació a aquesta resposta tan contundent l'ofereix un estudi realitzat per Francesc Sastre i Inma Benito.

Cristina Ros fa un recorregut selectiu pel món de l'art a la Part Forana de Mallorca. L'activitat artística que s'està desenvolupant a alguns pobles de l'illa mereix donar-se a conèixer.

Sense por

Ningú no pot negar que els lligams històrics, culturals, econòmics i, en general, de confluència en uns mateixos interessos de present i de futur, entre les illes Balears i Catalunya són molt poderosos. Catalunya ha exercit i exerceix un paper capdavanter en la nostra euroregió de la Mediterrània nordoccidental, i les illes Balears també són una baula fonamental en la configuració del futur d'aquesta zona. I hem de parlar també, sense por, de la necessària confluència entre Catalunya, illes Balears i el País Valencià, per bastir —amb un mínim de probabilitats d'èxit— un potent eix cultural comú, en el qual la llengua catalana és el més preciós element de cohesió.

És obvi que en aquest panorama hi han de tenir un paper les regions catalanoparlants d'Aragó, Andorra, Catalunya Nord i la ciutat de l'Alguer, però el bon enteniment i la col·laboració entre els tres governs autonòmics de Catalunya, País Valencià i illes Balears esdevé una peça clau de tota estratègia de recuperació nacional. Entre moltes altres coses perquè la constitució d'una àrea comunicacional i cultural —i per tant d'un mercat—, amb un pes demogràfic considerable és d'una importància cabdal. Una altra cosa, però, és que a hores d'ara les instàncies polítiques dels nostres respectius països i territoris siguin conscients d'aquestes urgències o que orquestrin les polítiques adequades per fer-les realitat.

El País Valencià viu des de fa temps una situació delicada en extrem, que els esdeveniments polítics recents no han fet més que agreujar. A les illes Balears, des de 1993 ens movem en el context d'una situació política que si no és la pitjor de les possibles no s'hi fa gaire lluny, i que tot i no posar missions, fins ara, per a la «valencianització» decidida i oberta, se'n guarda prou de fer una opció de país, encara que sigui de mínims. Per això, el capteniment de la Generalitat de Catalunya esdevé l'element, gairebé l'únic element, activador d'uns processos que en unes condicions polítiques «normals» (entenent per això que les decisions polítiques es prenen en un sentit estricte de respecte a les conveniències culturals i econòmiques de cada territori, sense perjudicis ideològics espanyolistes) serien tan elementals, tan obvis, que caurien de la post.

El passat 28 d'octubre el president de la Generalitat de Catalunya, Jordi Pujol, tornà visitar Mallorca convidat per l'Obra Cultural Balear. La jornada fou, sobretot, una intensa diada de treball, en la qual Jordi Pujol s'interessà pels problemes i les realitats mallorquines i mostrà la seva gran capacitat d'anàlisi, de síntesi, de comunicar i d'il·lusionar en la construcció d'una Catalunya plenament moderna i sobirana.

La presència de Jordi Pujol a Mallorca fou, sobretot, un estaló a la cooperació institucional entre Catalunya i les

illes Balears. El president de la Generalitat va deixar molt clar, en tot moment, que creia que els nacionalistes catalans no havien de fer funcions d'ingerència en l'evolució política i social de les illes Balears, però que d'altra banda no podia deixar d'interessar-se per les comunitats que posseeixen una mateixa cultura i tenen en la llengua catalana el seu principal vehicle de comunicació. La seva posició front a la unitat de l'idioma, per tant, ben lluny d'esser una ingerència no és altra cosa més que l'expressió d'una honesta i legítima preocupació pel futur de la realitat cultural comuna.

En un Teatre Principal ple de gom a gom, Pujol va analitzar la perspectiva europea i mundial de Catalunya i de les illes Balears, i va desgranar d'una manera planera una concepció coherent i integradora del nacionalisme català. Entre altres qüestions va deixar molt clar el seu suport a la proposició de llei de règim econòmic i fiscal especial de les illes Balears, i la seva predisposició a avançar en la col·laboració amb el Govern Balear. Els plantejaments de Jordi Pujol varen esser els d'un home que lluita per un projecte de país al qual hi ha dedicat durant decennis els seus millors esforços, i ho fa des d'un europeisme antic i sincer, i des d'una visió democràtica i realista alhora de la política i els processos de recuperació nacional.

En el sopar del vespre, a les cases de Sa Font Seca, amb una notable presència de la societat civil, les paraules del president Pujol es varen centrar a incentivar el protagonisme dels sectors més dinàmics de la societat. Més enllà de les paraules concretes, allò que Pujol va remarcar és que un projecte de recuperació nacional que vulgui esser exitós no es pot deslligar de la realitat de les forces més dinàmiques de la societat. En aquest sentit, tot projecte d'autogovern per a les illes Balears i ha de dotar d'un ampli suport social, i permetre l'eliminació de l'estèril separació entre administració i societat, entre política i cultura, acabar amb la contradicció entre un poder polític delegat i forà i una realitat econòmica i social que té les seves pròpies aspiracions. Si l'anterior visita de Jordi Pujol va esser molt positiva, i d'ella en varen sortir, entre altres coses, uns contactes periòdics entre les dues administracions autonòmiques, dits a terme amb regularitat cada mig any, hem de creure que ara els resultats poden implicar una millora qualitativa de les relacions entre les dues comunitats autònomes. Aquestes relacions i aquesta col·laboració, a qui interessin, en primer terme, és a les illes Balears, que com va assenyalar Pujol, són una primera potència turística mundial i gaudeixen del nivell de renda per càpita més elevat de l'Estat, però que cal que assumeixin el seu paper polític dins l'estat autonòmic actual, que vulguin reforçar els trets nacionals que les singularitzen com a poble, i que vulguin actuar amb decisió per a preservar la diversitat que és l'element constitutiu de la pròpia raó d'esser del projecte europeu.

L'ARQUEOLOGIA

A MALLORCA

DOSSIER

Javier Aramburu, Josep Merino, Víctor M. Guerrero i Gabriel Pons són els articulistes que, des de diferents punts de vista, reflecteixen la realitat del patrimoni arqueològic a Mallorca. Ens aporten informació sobre

l'estat de la investigació, ens parlen dels reptes de la gestió i ens expliquen els treballs que du a terme la Universitat de les Illes Balears. En definitiva, ens dibuixen el panorama arqueològic actual.

El patrimoni arqueològic: present i futur

Mallorca és una illa amb un patrimoni arqueològic ingent: segons un recompte provisional disposa d'uns 3.000 jaciments d'època anterior als àrabs, dels quals sobresurten una ciutat romana, 100 poblats amurallats, 450 talaiots,

dos centenars de navetes i altres tantes coves artificials i naturals i 4 basíliques paleocristianes. L'estat general de quasi tots ells és d'abandonament a tots els ordres, que inclou un esfereïdor desconeixement, descatalogació, no senyalització, etc.

Fins ara aquest abandonament era poc preocupant perquè l'interior de l'illa, on s'ubiquen quasi tots els jaciments, havia romàs lliure

del consum de territori que ha patit la costa, i s'hi produï més aviat un despoblament. Ara, però, la situació està canviant amb celeritat i els

jaciment estan amenaçats, si més no destruïts a velocitat creixent. El fet no deixa d'esser impactant en una Comunitat que és de les més riques d'Espanya, que s'orienta del tot cap al turisme, que té una mancança de senyals propis d'identitat i, finalment, on existeix una gran curiositat entre el públic i els mitjans de comunicació pel tema.

Les responsabilitats per aquesta situació són variades i són pocs els que es mouen per aquest àmbit que en restin lliures: l'Administració disposa d'un pressupost per a aquest tema absolutament ridícul, a la coa, en termes absoluts i relatius, de la resta de comunitats autònomes; la Universitat ha estat inexplicablement absent durant

massa anys; el panorama entre els professionals ha estat dominat pels intents, a la fi parcialment assolits, d'acabar amb un asfixiant i estèril monopoli.

Però és hora de mirar al futur i plantejar el que seria desitjable que fes l'arqueologia local per a sortir del retard actual.

L'eix principal de la nova direcció ha de ser acoblar la gestió del patrimoni arqueològic al nivell que es pot esperar d'una comunitat rica, culta i turística. Això suposa mirar contínuament de reüll les demandes culturals de la societat i abandonar posicions immobiliàries i queixoses, sense fer deixadesa del principi fonamental de conservació.

D'aquest objectiu en podem deduir d'altres com "esser presents" en la discussió pública, obrir el debat entre els arqueòlegs; cercar finançament públic i privat a projectes consistents; oferir

un "producte atractiu" a l'opinió pública, etc.

Com a mesures concretes és necessari crear una "Xarxa Insular de Jaciments", que inclogui els més vistsos i importants i que

pugui esser un mostrari de la diversitat existent i de la petjada de les diferents cultures de l'illa. Aquests monuments hau-

rien de dependre del Consell Insular, estar oberts al públic, senyalitzats i explicats adequadament per

«Alguns arqueòlegs són els principals responsables de la destrucció del patrimoni»

...

En aquesta Xarxa Insular hi hauria d'esser Pollentia, alguns poblats talaiòtics com Ses Païsses (Artà), S'Illot (Sant Llorenç), Son Fornès (Montuïri) o Sa Canova (Artà); centres cerimonials com Capocorp (Llucmajor), Racons (Llubí); talaiots com Son Coll

Nou (Algaida), Sa Cova de Sa Nineta (Santa Margalida) o Sa Gruta (Manacor); necròpolis com Cala Sant Vicenç (Pollença) o Son Sunyer (Palma); basíliques

com Son Peretó (Manacor). També és important vetllar per la inclusió en el planejament urbanístic dels jaciments com a zones protegides. Especial-

ment s'ha de vigilar la inclusió en els plànols de zonificació, que són els que comunament s'utilitzen per concedir llicències d'obra. Alhora s'ha d'actualitzar l'inventari general de jaciments, que ha demostrat estar ple d'errors tant per excés com per defecte.

D'una banda, el Museu de Mallorca necessita un gir radical i, alhora, un impuls, que passa ineludiblement per la renovació de la seva direcció. És necessari unificar la titularitat i residenciar-la en el Consell Insular de Mallorca, replantejar-se els criteris d'exposició, obrir-se a la societat i als investigadors i, sobretot, acabar amb la sospita que els materials dipositats en els seus magatzems estan

«El Museu de Mallorca necessita un gir radical i, alhora, un impuls»

...

«S'hauria de crear una Xarxa Insular de Jaciments»

...

Arqueologia i investigació

desordenats i barrejats.

Seria convenient també disposar d'uns criteris en relació amb els museus locals i les col·leccions particulars, a les quals tan aficionats som els mallorquins. S'ha de recordar, en aquest sentit, que, com si fóssim una colònia tercermundista, les millors, amb diferència, col·leccions arqueològiques mallorquines són a museus de Madrid i Barcelona.

És trist exposar-ho, però alguns arqueòlegs són els principals responsables de la destrucció del patrimoni arqueològic en haver realitzat excavacions sense que, transcorreguts més de 5 anys (i an alguns casos molts més), sapiguem res dels seus resultats o tan sols breus i insuficients notes. Estam davant un autèntic expoli realitzat amb diners públics i la pròpia Administració continua concedint permisos a aquests expoliadors revestits de científics. Així mateix, els propietaris dels terrenys on s'ubiquen els jaciments haurien de conèixer el que tenen, llurs obligacions i llurs deures.

Afortunadament sembla que el gir s'està produint, molt lentament, tal vegada massa. És obligació de tots ajudar perquè es produeixi especialment no adoptant aquesta desmotivadora actitud que qualsevol que intenta millorar les coses és, sense més, una persona problemàtica. Podríem dir que en aquests moments a l'arqueologia mallorquina o s'intenta canviar la situació o s'és còmplice d'un deteriorament sagnant.

Javier Aramburu-Zabala

La present aportació vol ser una breu reflexió sobre alguns aspectes de la investigació arqueològica a Mallorca. No pretenc però enumerar aquells períodes cronològics que necessiten

una major atenció dels investigadors, ni tampoc analitzar les qüestions històriques que mereixen prioritzar-se. En part per què crec que en aquest camp tot o quasi tot resta per fer.

Atall d'exemple i concretant en períodes on la documentació arqueològica és l'única o quasi l'única font de coneixement històric, podem dir que no sabem pràcticament res dels primers pobladors de l'Illa, ni el seu origen ni les seves formes de vida. el que fa a les dues grans cultures de la nostra prehistòria –la pretaiaítica i la talaiòtica– ignoram com se n'articulava organització social i no resta gens clar la manera com s'alternaren en el temps. Definitivament l'època romana és un dels períodes més desconeguts de tota la història de Mallorca i encara més els segles compresos entre la fi de l'Imperi i la plena islamització la falta de dades i coneixements és desolador. En aquest panorama, qualsevol projecte d'investigació arqueològica realitzat a partir d'una fonamentada base teòrica i que pretengui el coneixement històric, s'ha de considerar ben positiu.

El que voldria comentar són les futures directrius de la investigació arqueològica que poden derivar-se de l'arqueologia que s'ha anomenat modernament d'*urgència* o d'*intervenció* i que m'és prou familiar. Aquest tipus d'arqueologia ha augmentat considerable-

ment els darrers anys, gràcies sobretot al major control institucional sobre el patrimoni arqueològic. La varietat d'intervencions que aquesta activitat genera és gran i abasta des de la realització d'inventaris de jaciments arqueològics a excavacions urbanes, o la redacció d'informes previs a actuacions urbanístiques. Tal vegada la característica més comuna a tota aquesta

relació rau en el seu caràcter imminent i un cert rerafons burocràtic; és a dir, bona part d'aquestes actuacions arqueològiques es fan per donar solucions concretes –generalment a curt termini–, on l'arqueologia només és un requisit que s'ha de solventar per donar curs a un procés més llarg i ben diferent de la temàtica arqueològica. Com a conseqüència d'a-

Les constructores es veuen obligades a subvencionar excavacions d'urgència per a la concessió de permisos d'obra.

questa activitat, es generen un bon nombre de treballs i memòries i es recuperen nombroses restes que no estan exemptes de possibilitar importants coneixements històrics. No obstant això el que succeeix amb més freqüència és que tot aquest material s'acumula als arxius de les administracions que el sol·liciten i als magatzems dels museus, sense que els resultats obtinguts incrementin el coneixement històric dels períodes documentats. En el millor dels casos, l'arqueòleg que ha produït aquest material dóna una passa endavant i publica els resultats de la intervenció, especialment quan la seva línia d'investigació coincideix amb la realitat del descobriment. D'aquesta manera i si aquest procés segueix, es continuaran fent intervencions que no compliran un dels supòsits més comunment acceptats pels qui treballen en aquest camp: l'arqueologia o és investigació o no és res. El tema no és banal i ja ha generat a tot l'Estat un bon grapat de reflexions que nosaltres voldríem recordar. Gran part d'aquestes incideixen en la necessitat que la gestió del patrimoni arqueològic i la investigació no vagin per separat i que els resultats obtinguts en la investigació arqueològica passin amb celeritat a convertir-se en coneixements històrics que puguin redundar en benefici de la pròpia societat. Com a solucions s'apunten una sèrie d'idees que afecten els diversos col·lectius que estan relacionats amb el món de l'arqueologia.

Respecte al paper que han d'assumir les administracions, se'ls demana que actuïn decididament al servei del Patrimoni Històric amb independència d'ideologies. Així mateix que concebesquin el binomi gestió i in-

cions concretes en la divulgació dels resultats o bé per a la inclusió dels treballs en projectes d'investigació més amplis.

Els centres d'investigació, per la seva part, haurien de prendre una actitud més

Les administracions han d'actuar al servei del patrimoni amb independència d'ideologies.

vestigació a l'hora de posar en pràctica la seva planificació. I especialment que exigeixin que els projectes d'intervenció duguin implícits tots els apartats que permetin que l'arqueologia compla els seus objectius d'investigació.

Pel que fa als arqueòlegs s'aconsella que intentin que el seu treball no es limiti a l'excavació sinó que abasti també aspectes d'investigació. Una bona forma de millorar en aquests temes és mitjançant la cooperació amb centres d'investigació clàssics (Universitat, museus) per aconseguir solu-

oberta a la realitat de la gestió del patrimoni arqueològic amb l'afavoriment la col·laboració entre els professionals lliures i les pròpies institucions.

*Els darrers anys
ha augmentat
l'arqueologia
d'urgència*

•••

Per a la materialització d'aquestes i altres iniciatives, un dels temes prioritaris a solventar és el

del finançament, vertadera llosa que ensorra nombroses idees. En aquest tema el que ja sabem és que les institucions no poden o no volen assumir el cost derivat de la investigació, conservació i difusió del Patrimoni Històric en general i de l'arqueològic en parti-

cular. En el cas de l'arqueologia, una font important de finançament és el pagament dels treballs d'excavació i inventari arqueològic per part de les empreses constructors, que en certa forma es veuen obligades a subvencionar excavacions d'urgència com a pas previ a la concessió de permisos d'obra. Alguns professionals creuen inequívocament en la bondat d'aquest procediment i és generalment el més usual. No obstant això, en aquest cas es nota també la precarietat institucional, que sembla obsesionada només per la resolució burocràtica, i no avança alhora de contribuir a la firma de convenis o pactes que permetin arribar més enllà del treball de camp.

Per acabar i com epíleg, al que acabam d'exposar, voldríem incidir en la idoneïtat del treball arqueològic que es fa fora dels circuits arqueològics clàssics com a generador d'un important cabal d'informació històrica que en molts casos no s'aprofita. El que és cert és que plantejar una millora en els seus objectius no significa més que una bona notícia: que assistim a una consolidació de la pràctica arqueològica i a un major interès per part de les administracions en aquesta important parcel·la del Patrimoni Històric. Creim, no obstant, que cal afinar en molts aspectes per aconseguir que aquest procés incipient, lluny d'aturar-se, arribi a objectius més fàcilment assumibles per un sector cada vegada més gran de la nostra societat.

**Josep Merino
Santisteban**

Els treballs d'arqueologia de la UIB

Després de llargs anys d'atonía dels quals no es coneix l'existència de cap projecte d'investigació institucional a l'Àrea de Prehistòria la labor investigadora, i després d'un breu període (1991-1994) en què s'hagué d'estructurar des de zero un equip humà,

i fins i tot material, ja que no es disposava ni de les eines de camp més elementals, les tasques d'investigació han agafat un ritme accelerat, amb els primers resultats ja avaluats i publicats, que intentarem resumir en aquest breu article.

A bans de res, ens agradaria recordar que l'activitat d'un professor universitari no comença i acaba a l'aula. A més d'una preparació per a la docència en el seu sentit més universitari, és a dir, de no limitar-se al *chalk and talk* (al guix i a la paraula) o a la transmissió de coneixements que poden ser substituïts de sobra per una bibliografia ben seleccionada, ha de formar futurs investigadors. La universitat no es pot limitar a la simple transmissió del coneixement, per molt bé que ho faci, està obligada a contribuir activament a la innovació científica. I això no s'aconsegueix si el mateix professor està mancat d'aportacions pròpies i noves, contrastades pel cos científic internacional.

Que vagi per endavant aquesta breu introducció per advertir que no constitueix cap mèrit excepcional que ens pretenguem atribuir una tasca investigadora en la qual, a més, una part substancial de l'èxit correspon a l'equip humà que durant anys ha trobat suport a l'Àrea de Prehistòria. Suposa simplement el compliment d'un deure, almenys moral, amb la institució que ens acull i la societat que ens paga. Seria injust no recordar l'extraordinària tasca i desinteressada col·laboració d'un grup d'investigadors que, sense tenir cap vincle administratiu amb la universitat, estan

integrats en projectes d'investigació, als quals dediquen un temps i una feina que la institució universitària hauria de reconèixer de qualche manera. Gràcies a

•
*La Universitat
està obligada
a contribuir
en la innovació
científica*
•••

ells, és possible acomodar tot l'alumnat que ha de realitzar la seva formació pràctica en Prehistòria i Arqueologia. A més, durant el curs 1997-98 s'incorporaran ja a tots aquests programes tres candidats al doctorat que iniciaren les seves pràctiques de camp precisament en aquests projectes d'investigació.

Durant el curs 1993-94 es programà i executà després l'excavació del dolmen descobert a la costa de la

Colònia de Sant Pere (Artà), conegut com S'Aigua dolça, en la qual intervingueren com a codirectors J. Coll i M. Calvo. Un primer estudi amb els resultats de l'excavació es publicà a la revista *Arqueologia* (núm. 191, març de 1997) i alhora es presentà al *II Congreso de Arqueología Peninsular*, organitzat per la Universidad d'Alcalá de Henares i l'Institut Europeo Alfonso Henriques, celebrat a Zamora del 26 al 30 de setembre de 1996. Les dues campanyes d'excavació, que no varen tenir més finançament institucional que el pagament de la intendència per part de l'Ajuntament d'Artà i l'allotjament de l'equip a les cases de Betlem, propietat de l'Ajuntament mateix, permeteren que un grup d'alumnes s'i-

Optica Susa

 MULTIOPTICAS

50 ANYS
AL VOSTRE SERVEI

carrer dels Oms, 26
Tel. 72 15 57
07003 Palma de Mallorca

niciàs en les tasques d'arqueologia i que s'entaulassin relacions d'intercanvi amb la Universitat de València, les quals possibilitarien que aquest alumnat pogués participar, la temporada següent, en l'excavació d'un poblat ibèrico-valencià. El programa d'anàlisi encara no ha acabat, només es disposen dels resultats de datació absoluta per carboni 14 calibrat i els de fitòlits de la tosca dentària per al coneixement de la paleodietària, i falten els estudis d'antropologia física i paleopatologies. El mateix equip que intervingué en l'excavació de S'Aigua Dolça s'integrà, el 1995, com a grup d'investigadors sectorials en el projecte d'investigació (DGI-CYT, ref.: AMB96-0843, Pla nacional I + D *Factores ecológicos e históricos que afectan a la biodiversidad*, del qual era director J.A. Alcover de l'Institut Mediterrani d'Estudis Avançats (IMEDEA, CSIC). Va tenir la seva principal activitat centrada en les excavacions de la cova del Moro (Manacor), jaciment que, al costat d'altres també en procés d'estudi, està proporcionant documentació molt rellevant sobre la interacció entre l'home i el mamífer autòcton *Myotragus balearicus*, extingit al final del tercer mil·lenni a.C. Alguns primers assoliments han estat ja avançats en el I *Congrés del Neolítico a la Península Ibérica* i a la revista *Complutum* (Extra núm. 6). Les investigacions

continuen en marxa i estan en fase d'estudi les anàlisis sedimentològiques, paleobotàniques, així com de copròlits de *Myotragus*. D'igual forma, s'és a l'espera de la datació absoluta per C14 calibrat. Un nombre de grups d'investigadors, dirigits pel Dr. J. A. Alcover, estudia en aquests moments les restes paleontològiques, de les quals, per a la prehistòria illenca, seran crucials els corresponents als especímens manipulats per l'home que, segurament, estaven en procés de domesticació. Fenomen únic en tot l'occident mediterrani, ja que, com se sap, el primer neolític continental es caracteritza per la introducció i l'acceptació dels agriotípus orientals (cabra, ovel·la, blat, ordi i llenties, principalment). Atesa la importància que tenen els estudis paleoecològics per a un coneixement rigorós de com es va produir la primera colonització humana de les illes i, lògicament, les adaptacions i els canvis de tot tipus que comportaren en un ecosistema verge des del Terciari, l'Àrea de prehistòria considerarà oportú participar en el projecte, també dirigit pel Dr. J. A. Alcover, *Faunas fósiles prehumanas de las Balea-*

El curs 1993/94 es va executar l'excavació de s'Aigua Dolça, a la costa de la Colònia de Sant Pere.

res: Nuevas perspectivas, evolutivas y zooarqueológicas, integrat d'igual manera en les activitats de l'IMEDEA, CSIC. En el marc d'aquestes investigacions, alguns alumnes participen com a col·laboradors en l'excavació de l'importantíssim jaciment conegut com la cova Estreta, el qual, després de diverses campanyes, ha proporcionat dades crucials per a una reconstrucció paleoambiental molt detallada de l'illa en els moments de la seva colonització per l'home. Les seves excepcionals condicions geològiques i sedimentològiques han permès la conservació de restes orgàniques en condicions òptimes d'estudi, inclosa l'anàlisi d'ADN a partir de pèls de *Myotragus*. Al mateix temps (1996) s'iniciava un projecte d'investigació propi de l'Àrea, integrat en els plans de la Direcció General d'Ensenyament Superior (DGI-CYT, ref.: PB95-0490), sota el títol de *Colonización humana en medios insulares. Interacción con el medio y adaptación cultural*, en el qual participen com a investigadors corresponents J. Coll, M. Calvo, B. Salvá, B. Costa i J. Aramburu, juntament amb altres investigadors que n'atenen aspectes secto-

rials i que desenvolupen la seva activitat principal en altres universitats i centres d'investigació. Amb això s'ha pogut enriquir, ampliar i consolidar una xarxa d'intercanvis i col·laboracions interdisciplinàries i interuniversitàries que ens sembla un dels pilars fonamentals de tota tasca universitària. Just és reconèixer que el Consell Insular de Mallorca dona suport a totes aquestes tasques en el marc d'una política, afortunadament, cada cop més compromesa i eficaç amb la investigació, la conservació i la difusió del nostre patrimoni arqueològic. En aquest context de col·laboració interinstitucional s'establí, el setembre de 1996, un protocol d'acord entre la UIB i el Consell Insular de Mallorca, en el qual també participa activament l'Ajuntament de Calvià, per finançar un nou programa d'investigació que, sota el títol de *El poblamiento prehistórico de Santa Ponça. Proyecto para su estudio, recuperación, conservación y revalorización del entorno arqueológico y natural*, té com a objectiu terminal la posada en marxa d'un paquet arqueològic que sigui compatible amb un camp de pràctiques arqueològiques per a alumnat de segon i de tercer cicle d'estudis universitaris. Tot això sens perjudici de l'interès que el jaciment de Sa Mo-

Alguns alumnes participen a l'excavació del jaciment de la Cova Estreta.

El CIM dona suport a les tasques d'investigació, conservació i difusió del patrimoni.

risca té per a un millor coneixement de la societat prehistòrica illenca entre el segle VIII a. C. i la romanització. En la codirecció d'aquests treballs, hi participen M. Calvo, B. Salvá i M. Salas. A partir de la campanya de 1998, s'integrarà alumnat universitari de Barcelona, València i Sardenya en un programa d'intercanvis interuniversitaris que permetran als estudiants de l'Àrea de prehistòria que desitgin especialitzar-se la seva participació en excavacions arqueològiques fora de les Balears.

Acords puntuals amb el Consell Insular d'Eivissa-Formentera permeten d'igual forma la participació d'estudiants en les intervencions arqueològiques que, sota la direcció del Dr. J. Ramón, es duen a terme en aquelles illes. Amb l'objectiu que aquestes activitats universitàries puguin tenir presència en totes les illes s'estudia un protocol d'acord amb el Consell Insular de Menorca, al conseller de cultura del qual hem d'agrair l'interès i la col·laboració en aquest sentit.

És important assenyalar, per últim, el programa d'investigació que desenvolupen B. Salvá, M. Calvo i R.

Puig de sa Morisca (Santa Ponça, Calvià).

Pérez en un important poblament dels Closos de can Gaia (Felanitx), doncs, tot i que es tracta d'un projecte autònom dirigit pels investigadors esmentats, ha estat integrat en els plans d'actuació de l'àrea de prehistòria que ajuda en la mesura de les seves possi-

bilitats amb tota la infraestructura disponible. En les investigacions i els treballs de camp, hi participa alumnat de prehistòria i arqueologia, així com diversos candidats al doctorat de Barcelona, València, Sardenya i Madrid.

Encara és prest per avaluar tota aquesta ingent activitat

investigadora posada en marxa fa només cinc anys. En qualsevol cas, en aquest breu període de temps, el grup d'investigadors articulats entorn de l'Àrea de prehistòria ha generat ja una producció bibliogràfica notable: quatre llibres editats, un en premsa i catorze articles en revistes científiques i actes de congressos internacionals.

Víctor M. Guerrero
Ayuso

*És difícil avaluar
l'activitat
investigadora
de la UIB posada
en marxa sols fa
cinc anys.*

...

**exco
leta**

Gianni Rodari

Infants de 0 a 4 anys
Ensenyament en català
Pedagogia activa
Grups reduïts
Servei de cuina

ARQUITECE BENNÀSSAR, 46
07004 PALMA - Tel. 29 90 86

**exco
leta**

Gianni Rodari

Reptes de la gestió arqueològica

La configuració de l'Estat autonòmic ha tengut una incidència cabdal en la gestió del patrimoni històric, com ho demostra el fet d'esser una de les primeres matèries que foren transferides amb competències plenes. Quedaven enrera les omnipotents figures dels delegats i comissaris i es donava pas al servei de patrimoni històric, amb una ponència tècnica i una comissió, la qual cosa suposa una major pluralitat

d'opinions. Aquest procés suposava un major acostament de l'administració a la realitat territorial i un millor coneixement del patrimoni per part de l'administració. Finalment el recent traspàs de les competències de patrimoni històric del Govern Balear als Consells Insulars ha redundat més en aquest aspecte, amb uns resultats satisfactoris i que es comencen a fer tangibles.

L'acostament de la gestió del patrimoni al ciutadà ha estat clau en la conscienciació popular i s'ha convertit en un tema de debat continu, sovint present als mitjans de comunicació. Tal nivell de sensibilització ha propiciat la creació d'entitats en defensa del patrimoni històric. Ja no és davant una situació on sols es plantejava la conservació dels grans monuments. Avui, la mateixa opinió pública exigeix una major eficàcia de l'administració pública i la cobertura de protecció a tots aquells béns que són portadors de valors històrics, artístics, arqueològics, ecològics, etc. Per tal fi i en compliment de la Llei del patrimoni històric, aprovada el 1985, s'elaborà un inventari arqueològic de Mallorca, ja que l'inventari existent, obra de Josep Mascaró, no s'adequava a les necessitats bàsiques per a la gestió i protecció.

L'actual inventari, tot i no esser exhaustiu, cosa per altra banda gairebé impossible, ha permès duplicar el nombre de jaciments inventariats, així com disposar de dades imprescindibles per arribar a assolir la protecció

efectiva del patrimoni arqueològic, com són la localització exacta, les dades cadastrals, estat de conservació, grau de prioritat d'actuació, etc., i s'ha iniciat el procés de delimitació de cada zona amb l'objectiu de determinar el perímetre de protecció de cada jaciment. Per altra banda, els inventaris paulatinament són incorporats a les normes de planejament urbanístic. Com es pot observar, el procediment administratiu per tal d'aconseguir una adequada protecció jurídica és complex, lent i costós, però imprescindible si es vol anar més enllà

del simple inventari, com va passar amb l'anterior, a partir del qual es té constància que entorn al 10-15 % dels monuments inventariats fa tres dècades han desaparegut i molts altres han estat malmesos.

En l'aspecte jurídic encara s'està pendent de l'oprovació de la Llei de patrimoni de la Comunitat Autònoma, la qual fa anys que entrà al

parlament, encara que actualment el procés es troba paralitzat. Aquesta llei permetria aprofundir i desenvolupar alguns apartats de la llei estatal i, per altra banda, permetria establir reglaments d'alguns temes del patrimoni, com és ara l'elaboració d'un reglament d'excavacions i prospeccions arqueològiques, del tot necessari.

En el cas de l'arqueologia submarina la situació era conseqüent. Fa alguns anys el Ministeri de Cultura va fer un discret esforç d'inventariació dels derelictes que a n m a t e i x esdevingué nul a tots els efectes. Fa dos

anys que la Comissió de Cultura i Patrimoni del CIM ha iniciat la prospecció dels fons marí per tal d'elaborar la carta arqueològica de la costa mallorquina i alhora disposar de les característiques de conservació i de la vàlua científica de cada un.

Hom considera que la gran assignatura pendent en la gestió del patrimoni arque-

ològic és la seva divulgació. Una illa que viu essencialment del turisme, que ha assolit un nivell de desenvolupament econòmic equiparable a la mitjana europea i que té en un espai tan reduït més de 1.800 zones arqueològiques, algunes d'elles de gran monumentalitat, és vergonyós que no disposi d'una xarxa de monuments visitables. Actualment, des de la Comissió de Patrimoni del CIM s'està fent feina per posar fi a aquesta situació. S'ha elaborat un projecte que contempla la creació de tres itineraris bàsics que amb el temps es podran anar augmentant. La creació dels itineraris requereix una fase prèvia de neteja de les zones que formaran part de les rutes arqueològiques, passa que a nivell inicial s'ha assolit. Una segona passa és la senyalització mitjançant la instal·lació de plafons explicatius a cada un dels llocs escollits. Es pretén que aquests itineraris abastin el conjunt insular i donin una visió global del patrimoni arqueològic.

Actualment, s'està treballant amb l'eix Pollença-Artà, que comprendrà zones de tant d'interès com el

L'acostament de la gestió del patrimoni al ciutadà ha estat clau en la conscienciació popular

...

conjunt de coves artificials pretalaiòtiques de cala Sant Vicent, les murades d'Alcúdia, la ciutat romana de Pollentia, el sepulcre megalític de Son Bauló, la necròpolis de Son Real, el talaiot de la Cova de sa Nineta, el Castell de Capdepera, el poblat del Claper des Ggant i el poblat de Ses Païsses. Un segon eix anirà d'aquell darrer punt fins a Capocorb amb escales al talaiot de Na Pol, les navetes de can Amer, el poblat de S'Illot i els d'Hospitalet, els Clossos de can Gaià i els Antigors, així com la basílica paleocristiana de Son Peretó i el castell de Santueri. El tercer itinerari se centraria al Pla de Mallorca i inicialment comprendria els conjunts de Son Forners, el Pou Celat, Son Fred, Es Racons, el santueri de Son Corró i el talaiot de Son Coll Nou. A mida que l'activitat de neteja, restauració i condicionament vagi progressant, es podran fer altres itineraris i augmentar el nombre de visitables a cada ruta. Hom pensa que aquesta iniciativa pot suposar un important revulsiu vers el coneixement, la conscienciació i la valoració social del patrimoni insular. La

divulgació del patrimoni monumental hauria d'anar més enllà que la creació d'uns itineraris. Hom considera que seria important l'adquisició, per part de l'administració, d'algunes zones arqueològiques de certa entitat per poder aplicar amb llibertat d'actuació un programa global d'investigació, conservació i divulgació cultural, que en el millor dels casos podria donar lloc a la creació de parcs arqueològics i/o eco-museus.

Tant en la conservació com en la divulgació del patrimoni arqueològic es nota a faltar una major conscienciació i implicació dels ajuntaments, ja que tot i estar obligats per la mateixa Llei de patrimoni històric a vetllar per la conservació sovint són reticents a invertir-hi doblers i esforços.

Malgrat que s'han transferit les competències de patrimoni als Consells Insulars, no ha estat possible el traspàs de la gestió de les instal·lacions museístiques. Aquest fet ha generat una problemàtica molt singular,

ja que els Consells Insulars, tot i disposar de competències plenes sobre el patrimoni, es troben que d'una part de la seva gestió, com és la conservació i exposició dels béns arqueològics, en queden deslligats. Altrament, això ha suposat que l'administració competent en patrimoni arqueològic no disposi de laboratoris per tractar el material procedent d'ex-

ca-vacions arqueològiques. Igualment ha quedat desprovida de tallers de restauració. Són, per tant, aspectes que d'una o altra manera s'hau-

ran d'anar resolent, si es vol aconseguir un òptim desenvolupament de l'activitat investigadora, i una bona conservació i exposició del ric patrimoni arqueològic heretat.

L'opinió pública n'és ben conscient, no debades contínuament s'alcen veus reclamant poder contemplar allò que un dia va sortir d'una excavació i avui pareix que s'ho ha tornat a engolir la terra.

Pel que fa a les excavacions arqueològiques, un tema a

resoldre és la problemàtica que afecta les excavacions anomenades d'urgència. La contractació d'un professional, ja sigui per una entitat física o jurídica, pública i privada, per tal de realitzar uns sondejors suposa, sovint, l'aparició d'un material arqueològic que, donats els condicionants, és improbable que puguin ésser analitzats i puguin donar un fruit científic. El professional liberal sols és contractat el període de temps que dura la feina de camp. En trobar-se desassistit i sense la col·laboració d'un equip investigador, difícilment pot executar la totalitat del procés investigador. La resolució d'aquesta problemàtica passa per l'aprovació d'un reglament sobre la investigació arqueològica de camp.

La manca de suport editorial i la inexistència d'unes prescripcions que obliguin a la publicació de les memòries d'excavacions i altres tasques de la investigació de camp, n'ha suposat, en el millor dels casos, la dispersió bibliogràfica o, en casos més greus, la inexistència de cap referència bibliogràfica d'excavacions arqueològiques que han suposat importants esforços i anys d'investigació.

Gabriel Pons i Homar

L'actual inventari ha permès duplicar el nombre de jaciments catalogats

 Roldan

Cream espais para conivre

Eusebi Estada, 66-68

07004 Palma de Mallorca

Tlf.: (971) 20 98 13

Fax: (971) 75 38 50

- PLANIFICACIÓ I PROJECCIÓ D'ESPAIS
- EQUIPAMENTS PROFESSIONALS
- INFRASTRUCTURA
- COMPLEMENTS
- INSTAL·LACIONS INTEGRALS
- COL·LECTIVITATS
- BIBLIOTEQUES I ARXIVS
- HOTELERIA I RESTAURACIÓ
- GARANTIA POST-VENDA

FUNDACIÓ
JAUME I

XX Premis

BALDIRI REIXAC

Convocatòria per al curs 1997-98 ♦ Dotació total 13.000.000 ptes.

Aquests premis, destinats a l'estímul i al reconeixement de l'escola catalana, són dotats per la Fundació Jaume I amb les aportacions dels receptors del llibre-nadala que la Fundació trameta cada any a les persones interessades per la nostra cultura.

L'àmbit d'actuació és el dels Països Catalans. L'organització dels premis compta amb l'assessorament de la Delegació d'Ensenyament Català d'Omnium Cultural. Els Premis Baldiri Reixac són convocats en tres modalitats:

PREMIS A LES ESCOLES

12 premis de 500.000 ptes. cadascun.

Serà premiada la qualitat global de l'actuació escolar en l'aspecte concret de la catalanitat. És indispensable que el lloc que ocupen la llengua i la cultura catalanes en el conjunt de les activitats de l'escola s'adigui al Projecte Lingüístic del Centre.

Per a participar-hi cal omplir i trametre el qüestionari que facilita la Fundació Jaume I, així com la documentació que s'hi demana.

Les escoles ja presentades als Premis en anys anteriors i no premiades que desitgin optar a aquesta convocatòria, només caldrà que presentin el qüestionari actualitzat, sense necessitat d'aportar documentació nova.

No poden optar als Premis les escoles ja guardonades en convocatòries anteriors.

PREMI ALS MESTRES I ALS PROFESSORS

Dotat amb 800.000 pessetes que es distribueixen de la manera següent:
400.000 ptes. al treball guardonat, i una subvenció de 400.000 ptes. per a contribuir a la seva edició.

Serà atorgat a un treball inèdit de temàtica pedagògica que contribueixi a l'ensenyament en català a qualsevol àmbit educatiu.

Cal acompanyar els treballs -presentats anònimament i en dues còpies- amb la fitxa d'inscripció complimentada, dins un sobre tancat. A l'exterior no hi ha de constar el nom de l'autor sinó només el títol del treball.

A l'edició del treball premiat s'hi farà constar el premi amb el qual ha estat guardonat. El Jurat podrà dividir el premi o deixar-lo sense adjudicar.

PREMIS ALS ALUMNES

62 premis de 100.000 ptes. cadascun, en llibres catalans a escollir pels interessats. Seran atorgats a treballs escolars fets, preferentment, en equip per alumnes de qualsevol nivell educatiu no universitari.

Els treballs hauran de ser en català i podran tractar de qualsevol de les àrees de coneixements dels diversos cicles escolars, així com ésser resultat d'activitats de l'escola: excursions i visites, periòdics escolars i diaris de classe, col·leccions, audiovisuals, etc. (dels murals, les maquetes i manualitats més grans de 60 x 60 cm., només se n'admetran fotografies).

El Jurat considerarà d'una manera especial els treballs que suposin un aprofundiment en la realitat nacional catalana i en la nostra tradició cultural.

Els treballs s'acompanyaran d'una memòria breu, no més llarga de dos fulls, on s'especificaran les motivacions, les circumstàncies, la manera com s'ha fet el treball, etc. Quan es tracti d'alumnes d'educació infantil, del cicle inicial d'Educació Primària o d'Educació Especial, la memòria podrà ser redactada pel mestre.

Per optar al premi, cal acompanyar cada treball amb la fitxa d'inscripció, segons el model que en facilita la Fundació Jaume I.

No seran admesos els treballs que no vagin acompanyats de l'esmentada fitxa d'inscripció complimentada.

ASPECTES GENERALS

Els treballs i la documentació s'han d'adreçar a la FUNDACIÓ JAUME I

Aribau, 185, 3r. Tel i FAX: 200.53.47 - 08021. BARCELONA

El termini de presentació s'acabarà el dia 16 de febrer de 1998.

Els treballs tramesos per correu que arribin després d'aquesta data, només seran admesos si al mata-segells consta que la tramesa és anterior al 9 de febrer.

Els treballs no premiats podran ésser recollits des del 20 de juny fins al 17 d'octubre, prèvia presentació de la fitxa d'inscripció.

La Fundació Jaume I podrà disposar dels treballs premiats durant un any per tal d'exposar-los i promoure'n la difusió.

Premis BALDIRI REIXAC

Amb el patrocini honorífic de la

Generalitat de Catalunya
Departament d'Ensenyament

Pianos Can Garcias®

Pere Josep Garcias

Pianer

PETROF

Els parcs temàtics no són rendibles a Mallorca

La insularitat i l'estacionalitat frenen aquestes instal·lacions

El desenvolupament dels parcs temàtics a les Balears està limitat per l'estacionalitat i la condició d'insularitat del territori, que no permet comptar amb la massa crítica necessària per a l'adquisició d'un llinar de rendibilitat suficient d'acord amb l'elevada inversió que requereixen aquestes instal·lacions. Aquesta és la conclusió a la qual han arribat

Francesc Sastre, director de l'Escola de Turisme de Universitat de les Illes Balears (UIB), i Inma Benito, professora de l'Escola Oficial de Turisme, en un estudi anomenat «Parcs temàtics. Estratègia del producte a nuclis turístics consolidats: El cas de Balears», i que han presentat a un congrés turístic recentment celebrat a València.

Els autors de l'estudi entenen que és molt difícil que a Mallorca es pugui crear un parc temàtic que s'ajusti el concepte clàssic del terme i que la seva estructura sigui similar a la de Port Aventura. El parc s'ha convertit només en dos anys en un referent necessari dins l'actual escenari turístic. Port Aventura és el primer parc temàtic espanyol i el segon d'Europa.

No obstant això, Balears ja funciona com un verdader parc temàtic desenvolupat al llarg de la seva geografia. Des de sempre, a l'illa el turisme anomenat de sol i platja ha estat l'eix fonamental al voltant del qual

s'ha mogut el major volum d'activitat turística. Per compensar l'estacionalitat del sector, s'han incentivat mesures per allargar la temporada

turística, tot realitzant un seguiment dels mercats per tal de conèixer-ne les tendències i evolució. Això ha fet que s'estimulassin noves formes de turisme: el

rural, el cultural, l'esportiu, l'ecoturisme, el turisme de salut o el termalisme.

A causa de les característiques de la comunitat balear, Francesc Sastre i Inma Benito pensen que no es possible la creació d'un parc temàtic i d'oci pels costos de la insularitat (els elevats preus del transport aeri) i l'estacionalitat, factor aquest últim que no aportaria el suficient nombre de turistes per fer rendible el parc i amortitzar a curt termini les inversions milionàries necessàries per posar en marxa un parc a l'estil de Port Aventura.

Avui dia, el consum recrea-

tiu i turístic és un element indispensable i creixent entre les tendències de la societat contemporània, a més les destinacions turístiques estan en competència per explotar espais no estrictament turístics però que

responen a un nou segment de demanda. Precisament, els autors de l'estudi pensen que per donar resposta a la nova

societat d'oci va néixer un nou producte a Mallorca: El Dorado, un espai que té alguna de les característiques pròpies dels parcs temàtics i d'altres que s'allunyen del concepte clàssic.

Es tracta d'un producte diferencial que desenvolupa una oferta de restaurants, bars, tendes i màquines de divertiment que fan referència a temes concrets com el western o l'erotisme. La comercialització d'aquest producte dins el mercat mallorquí es realitza amb ofertes a través de touoperadors i agències de viatges, que fabriquen paquets que inclouen visistes a bars i un tiquet per sopar i gaudir d'un espectacle musical. Dins altres segments de mercat, també s'ofereix la celebració d'aniversaris per a infants, dinars o sopars de noces o altres esdeveniments.

Les Balears funcionen com un parc temàtic geogràfic

A Mallorca, un parc d'aquest tipus no amortitzaria la inversió

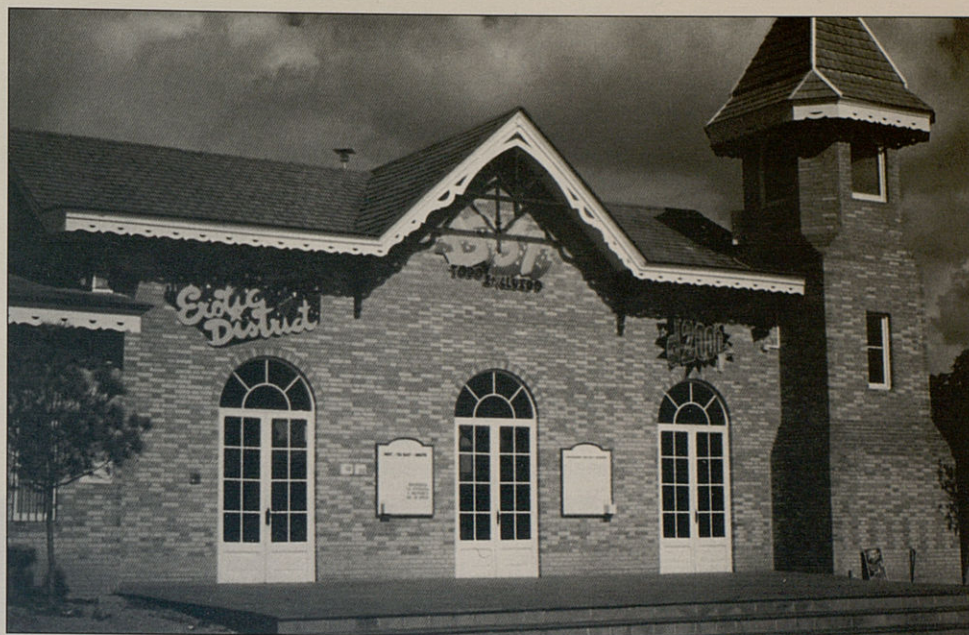

Port Aventura fou el primer parc que funcionà a l'Estat espanyol.

Segons Francesc Sastre i Inma Benito, El Dorado és un producte diferencial dins de l'oferta complementària de l'illa, que ha rebut el nom de parc per la identitat temàtica de les seves instal·lacions, encara que no es considera un parc temàtic clàssic. La seva entrada es gratuïta i, a diferència d'altres centres d'oci com Port Aventura, no gaudeix d'un mercat propi. Els turistes viatgen a la destinació turística (Balears) i a les seves àrees temàtiques naturals. No es deplacen expressament a l'illa per visitar el parc d'oci.

Encara que per a les Balears el model de parc temàtic clàssic no és un producte per explotar, els autors del estudi afirmen que les tendències turístiques dels anys 80 assenyalen el sud d'Europa com a àrees d'expansió de les instal·lacions temàtiques. De cara al futur, expliquen que els parcs es desenvoluparan en associació amb centres comercials i altres atraccions com zoològics, aquaris o museus.

S'entén per parcs temàtics aquelles instal·lacions que tenen com a finalitat l'entreteniment a través de diverses atraccions i mecanis-

Aspecte d'El Dorado, a Magaluf.

mes. Els seus objectius són la diversió, el descobriment, l'evasió i la imaginació.

D'acord amb les afirmacions de Sastre i Benito, l'aparició de parcs temàtics estimula processos de reestructuració de l'activitat productiva. Així, es produeix

una remodelació de la planta hotelera on es localitzen els parcs i l'associació dels empresaris que ofereix activitats conjuntes al turistes que van a la zona atrets pel

parc temàtic.

Fins ara els parcs temàtics s'havien associat únicament a activitats vinculades

a aspectes recreatius (per exemple culturals). «No obstant això, l'ús de formes interactives de representació de la realitat, a partir de noves

tecnologies, permet construir atraccions que poden incloure experiències i simulacions d'esdeveniments històrics i cultural. Inclús es poden combinar presenta-

cions d'alta tecnologia amb atraccions pròpies de parcs temàtics», expliquen Francesc Sastre i Inma Benito, els quals afegeixen que les qüestions com la realitat virtual poden desenvolupar un paper fonamental dins aquest mercat.

«De fet, la transposició del concepte de parc temàtic a altres equipaments turístics implica, en darrera instància, la generalització del concepte de tematització de l'oferta com a resposta estratègica a la segmentació de la demanda», manifesten.

Joana Mas

El Dorado és un producte que funciona com un parc temàtic no clàssic

...

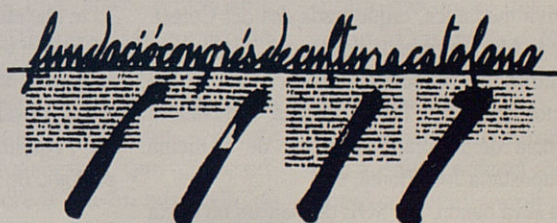

FUNDACIÓ «SERVEIS DE CULTURA PER AL POBLE»

Per a la promoció popular de la nostra cultura estam al vostre servei

Demanau informació a c/ Rubén Darío, 12, 5è-B, 07012 PALMA

EL MIRALL **AMB EL SUPORT DE**

L'atzarós camí del règim econòmic i fiscal especial

La tramitació de la proposició de llei de Règim Econòmic i Fiscal Especial de les Illes Balears, ara ja tan sols de Règim Especial de les Illes Balears, està esdevenint un penós espectacle que recorda altres episodis deplorables com la tramitació de la reforma de l'Estatut d'autonomia, ignorada per les Corts espanyoles l'any 1995.

El PP s'ha volgut llevar de damunt un element que ja li anava bé per castigar el PSOE governant, però que ara li és ben molest. De fet, el PP al Congrés dels Diputats va demanar pròrroga per cinc vegades del termini de presentació d'esmenes, i se sospita que fins i tot va pensar a ajornar les esmenes *sine die*, amb el pretext d'esperar un informe de Brussel·les sobre el règim canari. Al final, les esmenes del PP proposen suprimir 71 dels 73 articles de la proposició de llei inicial, reduint-la a no res.

El PP ha plantejat aquesta nova humiliació del Parlament i dels ciutadans de les Illes Balears com una recerca de consens amb el PSOE. Aclaridora posició d'un partit que en altres temes no tem enfrontar-se als socialistes i que sovint cerca el cos a cos amb ells. A ningú se

li escapa el formidable retall que a sortirà d'aquest "consens", que més que res és un acord de silencis i complicitats.

Que el Govern Balear hagi considerat necessari escenificar una reducció d'imposts, presentada pel conseller Antoni Rami, per tal de minvar els efectes d'imatge de l'embarrancada del règim especial, ja és un mal averany. De fa temps l'únic missatge que transmet l'executiu autonòmic, reforçat amb "informes" com el de Pierre Guieu, és que Brussel·les no està per règims especials. Les darreres setmanes hem viscut una veritable ofensiva mediàtica, orquestrada des del Consolat de la Mar: la trobada de regions insulars comunitàries de Sardenya, les declaracions del Director General de Tributs Enrique Giménez, la presència de l'inefable Director de l'Oficina Pressupostària José Barea, etc.

Per la seva banda, el PSOE de Balears no deixa

de ser una titella del PSOE espanyol, sense el més mínim interès en la "qüestió balear". Els socialistes balears sembla que se senten amples exercint l'autoodi. Així, per exemple, Crespi celebra que "el Règim Fiscal Especial canari té els dies comptats". Costa, pel seu cantó, s'oposa a les millores del règim especial perquè "molts dels seus elements es podrien fer extensius també a moltes poblacions continentals".

Entre uns i altres el règim econòmic i fiscal du camí d'esser fum de formatjades. És cert que Brussel·les posa traves al règim canari, però no és menys cert que -en aquest cas- Brussel·les serveix de cobertura d'un posicionament pres dins l'àmbit estricte de l'estat espanyol. El pro-

blema real, no ens enganem, no és a Brussel·les, l'obstacle és a Madrid, i en els partits d'obediència estatal. L'estat no considera que calguin mesures a favor de les riques Illes Balears. Més tost, té una clara intenció d'augmentar ingressos, com demostra amb les noves taxes aeroportuàries. L'actitud d'Ibèria, que es disposa a augmentar tarifes i a fer servir avions d'hèlix per reduir dèficits, no necessita comentaris. Vist des d'aquest caire el despullament de la proposta de tot contingut fiscal pot ésser el pas previ al despullament de qualsevol contingut real. Fa l'efecte que els polítics espanyols tenen una noció, els que en tenen qualcuna, del règim fiscal balear com a règim de privilegi per a privilegiats, sense considerar la seva necessitat per a mantenir l'equilibri econòmic, social, territorial i ecològic de les poblacions insulars.

Mateu Morro i Marcé

Mallorca entre dos segles (1897-1905)

El Consell de Mallorca i la Fundació "la Caixa" desenvoluparan conjuntament el programa "Mallorca entre els dos segles", per tal de facilitar a la societat mallorquina el coneixement d'un període del seu passat que "es va caracteritzar per un estat general de canvi, de modernització i de redescobriments, amb la consegüent valoració positiva, dels elements bàsics que configuren la identitat de l'illa com a país".

L'aproximació a l'època, es vol que es faci des de diferents nivells: hi haurà 20 borses d'estudi de 100.000 pts. cada una; entre les exposicions cal ressenyar la de Joaquim Mir, la de Gaspar Homar i les arts aplicades i la de "Mallorca entre els dos segles"; hi haurà un cicle de conferències; unes Jornades d'estudi els dies 7, 8 i 9 de maig; una sèrie de concerts, edicions i reedicions; s'enregistrarà l'obra pianística i coral d'Antoni Noguera, i es representarà "La deixa", basada en "La deixa del geni grec" de Costa i Llobera, i "Els encarrilats" de Joan Torrendell.

Es tracta d'un programa ambiciós, que es planteja incidir en l'adquisició d'una consciència de banda de la societat mallorquina de quin ha estat el seu procés històric contemporani. Cal destacar el rendiment multiplicador d'uns recursos econòmics limitats: la sobrietat és la nota definidora d'un projecte elaborat amb cura. EM.

Lluita pels espais públics del Camp Rodó

L'Associació de Veïnats del Camp Rodó va néixer el 1977, en aquests vint anys d'existència és una realitat associativa consolidada. Marta Adano, la seva presidenta, ens diu que l'entitat té uns 800 associats sobre

que cada dissabte, d'11 a 11,30 del matí, els veïnats es concentren pacíficament davant el Mercat, per demanar que es posin en funcionament aquest grans locals municipals.

L'altre gran tema de reivindicació són els terrenys del Consell Insular de Mallorca a la zona del carrer del General Riera (quasi 100.000 m²). L'Associació voldria que aquests terrenys no dei-

una població de 30.000 habitants.

Des dels seus inicis s'ha preocupat molt per les reivindicacions urbanístiques i, en especial, per l'exigència de zones verdes a la barriada. Lluitaren amb èxit per la recuperació de S'Escorxador, i ara es plantegen la rehabilitació de les tres plantes superiors del Mercat del Camp Rodó -cada una d'uns 1.500 m²-, per a usos cívics. Nicolau Llaneres tenia un projecte fet en aquesta direcció, però no s'ha tirat endavant. El juliol de 1995 es va aprovar l'inici de les obres, i encara ara no s'ha fet res. És per això

xassin d'esser públics. Demanen, també, una Biblioteca per a la barriada.

El camp de les activitats de l'Associació és extens: 14 tallers socioculturals (ball de bot, teatre, gimnàsia...); excursions per a tots els gusts; activitats solidàries (com l'apadrinament de nins de la Índia, la recollida de llaunes per a Deixalles o la recollida de joguets per a Cuba), i el manteniment d'un calendari festiu ben atapat -les Verges (bunyolada i ballada mallorquina), Nadal (concurs escolar de villancets), Sant Antoni i Sant Sebastià (foguerons i ballada), Sa Rua (des de fa

• El cas de mitjans de comunicació com "El País" frega el ridícul: després de mantenir una campanya diària contra la normalització del català, de denunciar la pretesa marginació dels castellanoparlants a Catalunya i de desqualificar els ensenyants que incorporen continguts educatius propis, fan veure que s'escandalitzen per la xiulada a Raimon.

• Segons el nou secretari general del PSOE, Joaquín Almunia, després d'entrevistar-se amb Aznar, "És preocupant el desgovern i el desordre autonòmic, i ho és més la insensibilitat del president davant aquesta situació, cosa que indica que no ha entès, després d'any i mig de govern, que és Espanya i l'Estat de les Autonomies". L'endemà, a Càceres, Juan Carlos Rodríguez Ibarra, concretava més: "Aquí ya no hay patria española. La derecha la ha troceado".

• El PP a Cort ha anat a eliminar, d'arrel, la influència social del moviment veïnal. L'any 1991 hi havia 7 centres culturals de barriada, tots gestionats per Associacions de Veïnats. Ara n'hi ha 12, i ni un de gestionat per una Associació de Veïnats. Els centres culturals són gestionats per empreses auspiciades pel propi ajuntament.

• Tot i tenir un pressupost de 4.000 milions de pessetes per a agricultura (amb un cens agrari que segons la Unió de Pagesos és d'uns 3000 pagesos reals), i amb 1.435 milions de despeses de personal, a la Conselleria d'Agricultura, Comerç i Indústria no hi ha dades sobre l'evolució de l'economia agrària. Si hom vol conèixer l'evolució de la renda agrària, ho ha de demanar a Madrid.

• Santiago Lanzuela, president de la Diputació General d'Aragó, ha manifestat que no cal cap protecció del català a Aragó, "perquè aquest idioma i el castellà han conviscut sempre sense problemes". Segons ell, legislar sobre aquesta qüestió significaria "encorsetar" un fet quotidià. D'altra banda el PP, el partit de Lanzuela, a la cambra aragonesa considera que la llengua parlada a la Ribagorça, la Llitera, el Baix Cinca i el Matarranya, no és una varietat del català.

15 anys se'n fa una a la barriada), L'Àngel i les festes d'estiu-.

En el tema lingüístic s'ha fet una labor remarcable. Fa 10 anys hi havia problemes fins i tot per saludar en català a un acte, ara s'usa amb normalitat. S'està aconseguint que certs comerços retolin en català, de fet tot el Mercat ja hi està

gràcies a l'Associació. La revista "Camp Rodó", el bolletí intern de l'entitat, es reparteix a tots els socis i té molta presència del català (prop d'un 60%). En un terreny difícil l'Associació de Veïnats del Camp Rodó ha aconseguit demostrar que a Palma no està tot perdut si es treballa amb continuïtat i coherència. **E.M.**

Homenatge al P. Miquel Colom

Tot coincidint amb la data del noranta-setè aniversari del P. Miquel Colom i Mateu (Bunyola, 1900), el passat 21 d'octubre la Universitat de les Illes Balears el va distingir amb el nomenament de doctor «honoris causa». El P. Colom és un dels mallorquins més rellevants en el terreny de la filologia, la poesia, l'ensenyament i, molt especialment, el lul·lisme. Ha dedicat tota la vida a la investigació filològica, a la divulgació de la cultura de les Balears i a l'estudi de la llengua catalana. De ben jove t

solitària, però mai insolidària, i es proposar, amb humilitat, amb tota serietat, però amb constància inquina franciscana i amb saviesa, a estudiar el lèxic de l'obra en català de l'autor del *Llibre de Contemplació*, i a crear tot un univers poètic sobre els múltiples aspectes de la realitat i de la seva experiència autobiogràfica.

L'any 1913 entrà en el convent de Sant Francesc de Palma per estudiar-hi els primers cursos d'Humanitats. Des del 1923 fins al 1925 —any en què fou ordenat a Roma— col·laborà en l'elaboració de fitxes per al *Diccionari Català Valencià Balear*, juntament amb Francesc de B. Moll i el P. Rafel Ginard. Durant aquesta etapa de seminarista es dedicà a la lectura dels poetes mallorquins, a la transcripció d'alguns còdexs lul·lians, a la traducció

dels clàssics llatins i publicà els primers poemes. A més, va estudiar diverses llengües modernes, entre les quals destaca l'àrab vulgar, après durant el servei militar a Tetuan.

Entre 1927 i 1955 va dedicar-se intensament a la docència al col·legi Beat Ramon Llull d'Inca. A més, va ocupar el càrrec de superior dels convents franciscans d'Inca (1949-55) i de Palma (1956-58). Paral·lelament, va anar bastint la seva obra d'investigació filològica. L'any 1935 va dur a terme un treball sobre els noms de peixos i mariscs. Més tard va publicar els treballs *Textos lulianos: Notas filológicas sobre las voces Tòria i Tòs* (1940), *Guinovins* (1958), *La fecha de la muerte de Ramon Llull. ¿No fue mártir Ramon Llull?* (1965), *El Llibre de Contemplació i la llengua àrabiga* (1989), etc. Des del gener de 1950 fins a l'abril de 1967, va publicar una secció titulada «Cuestiones lulianas» a la revista franciscana *El Heraldo de Cristo*, de la qual fou director entre 1965 i 1974. La dedicació a l'estudi de Ramon Llull el dugué a participar al I Congrés Internacional de Lul·lisme (Formentor, 1960) i al Congrés Lul·lista de Miramar (1976). De 1978 ençà publica unes «Di-

vagacions Lingüístiques» al fulletó *Orde Franciscà Seglar*, que són una mostra de la passió que sent per la filologia.

L'interès per la lingüística, especialment per la lexicologia, i pel lul·lisme trobaren el punt de confluència en la dedicació a l'estudi del lèxic lul·lià. Així, el P. Miquel Colom ha publicat un gran nombre d'assaigs sobre aspectes del lèxic de Ramon Llull, d'entre els quals hem de subratllar: *Les arts i els oficis dins les obres catalanes de Ramon*

ent en llurs aspectes lexicogràfics (1973)

a lul·liana: L'antroponímia i la toponímia

l'obra catalana de Ramon Llull (1977).

ls seus llibres sobresurten els cinc volums

Glossari General Lul·lià (1982-1985), obra

recopila i ordena tot el tresor lingüístic

de Ramon Llull i dels manuscrits a través

els quals ens ha arribat. No cal dir que el

Glossari General Lul·lià resulta una eina

imprescindible tant per als investigadors,

listes i medievalistes, com per als lectors

obra de Ramon Llull. Com explica Francesc

Moll, el P. Colom «es proposà com a meta

del seu treball la presentació ordenada i

documentada de tots els mots usats per

Ramon Llull en les obres catalanes ja

publicades» Es tracta d'una gran obra,

per a la realització de la qual el P. Colom

va dedicar mitja vida a «copiar en milers

de cèdules les paraules lul·lianes i les

frases on es troben», una obra que «pres-

tarà molt bons serveis als llegidors per la

seva amplitud, per la claredat d'exposi-

ció i per l'abundància extraordinària d'informació sobre les

obres del primer i més gran escriptor en prosa catalana.»

Com a poeta, és autor de 16 llibres publicats entre 1975 i

1990, entre els quals destaca *Veu de l'edat* i *Darrera voluntat*.

Com ell mateix ha manifestat, el seu objectiu poètic és limitat

per «tres coordenades: claredat, novetat, mallorquinitat», que

ens permeten situar la seva obra poètica dins l'estètica de

l'Escola Mallorquina. En suma, es tracta d'una poesia sobre

temes molt diversos, en què sobretot destaca el pas del temps,

la mort i l'amor per les coses més senzilles.

La labor del P. Miquel Colom ha rebut nombrosos reconeixements d'institucions com l'Institut d'Estudis Catalans

(1985); la Província Franciscana TOR (1986), els ajuntaments d'Inca (1975) i Bunyola (1989), l'Obra Cultural

Balear (1992), etc. A aquests reconeixements se suma el

Doctorat «Honoris Causa» per la Universitat de les Illes

Balears, que, com poques vegades, ha estat de manera tan

evident un desig compartit per tantes persones i institucions.

Joan Miralles i Monserrat

Pere Rosselló Bover

Aquesta és *Raó* sa nostra de ser

A *"Sa Nostra"* no tenim accionistes, per això podem dedicar els beneficis a **Obra Social i Cultural**: a preservar el medi ambient, a impulsar l'esport, a recuperar les nostres festes i tradicions, a preparar als més joves i fer costat sempre als nostres majors. A *"Sa Nostra"* la gent de Balears són els principals accionistes.

**"SA
NOS
TRA"**

CAIXA DE BALEARS

*Gent de
confiança*

una aproximació a la cultura dels bolets

L'any 1536 a Sóller, es presentà una denúncia contra un recaptador d'imposts perquè l'havien trobat collint esclata-sangs sense permís, a la finca de Muleta (*Llibre de Cúria Extraordinària (1535-1536)*). Això voï dir que al segle XVI els esclata-sangs ja eren ben coneguts i apreciats i que, fins i tot, existien lleis que en regulaven la recerca.

Anys després (1860), vengué a Sóller la reina d'Espanya Isabel II i se li va regalar, supòs que entre altres coses, un paner d'esclata-sangs. Per als sollerics allò era un obsequi important i valuós, però a mi m'hauria agradat veure la cara d'aquella senyora, ja que a Castella i a la major part d'Espanya no es consumien aquells bolets. Encara ara, a moltes regions de l'Estat espanyol, no se'ls mengen. Han après a cercar-los i els venen als compradors que, amb camions, se'ls emportaran cap a Catalunya, València i a les Illes Balears.

Per què a unes regions els bolets són coneguts i apreciats i en canvi a d'altres són totalment rebutjats? Crec que es tracta d'un problema de cultura gastronòmica i de por ancestral. Por que per un costat és lògica, ja que són molts els bolets tòxics, que si es consumeixen, poden provocar intoxicacions greus, fins i tot

mortals. Però també es tracta d'una por antiga, consentida, sense ganes de vençer-la...

Durant moltíssims d'anys els bolets han estat considerats uns éssers perillosos i misteriosos. El grec Micandre, el 2000 a.C., els considerava "...criats per serps i aspirant el metzinós alè de la boca del rèptil." Trenta-set segles

re". No és d'estranyar que amb aquests mites i "receptes" la gent es fes enfora dels bolets.

És molt curiós el fenomen, estudiat i comentat per Josep M. Fericla en

Els bolets han estat considerats un éssers perillosos i misteriosos

El bolet i la gènesi de les cultures, on explica que on creixen més bolets de tipus al·lucinogen (el més important és l'*Amanita muscaria* conegut popularment com a

dots i bruixots d'algunes religions els coneixien bé. Les històries que ens parlen de follets i gnoms quasi sempre apareixen a països que tenen boscos de bedolls, que és on es troba l'*Amanita muscaria*. Robert Graves en el seu assaig *Centaurs' Food* també ens parla del mateix bolet i pensa que l'"ambrosia" que prenien els déus grecs, podia tenir-lo com a condiment.

A les Illes Balears, a Catalunya i un poc menys a València, ens consideram micòfils, però aquí el nombre de bolets coneguts i consumits és molt reduït (a les Illes no trobam l'*Amanita muscaria*). Fins fa poc temps, els bons cercadors no consumien més de 7-8 espècies diferents de bolets (esclata-sangs o pebrassos a Eivissa, cogomes o fortes, picornells o cames-seques, gírgoles de poll o de figuera, gírgoles de card, peus de rata i orelles de llebre). El bolet per excel·lència és l'esclata-sang i està considerat, d'una manera exagerada, el millor comestible. Per a moltes persones, anar a cercar esclata-sangs és sinònim d'anar a cercar bolets. Trobar-ne és signe de vigor i mai no es diu el lloc exacte on s'han trobat. Aquests éssers que surten a la tardor després de les primeres pluges continuen essent màgics i els continuam considerant MANÀ caigut del cel.

Carles Constantino Mas

Xampinyó silvestre.

després, una enciclopèdia francesa de 1750 els defineix així: "Espècies de masses esponjosos que creixen sobre la terra quan plou. Es poden menjar quan no han estat tocades per calàpet, ferro rovellat ni per serp, perquè si fos així podrien provocar en els imprudents dolors de ventre que van fins al còlic misere-

oriol foll o matamosques) solen ser zones micòfobes (si exceptuam Sibèria, Mèxic i el nord de Catalunya), perquè els que coneixien aquests bolets se n'aprofitaven i se'n servien per preparar infusions i pòcimes. No interessava que altres persones els coneguessin i per això extenien la por envers els bolets. Els sacer-

EL CAP PINAR LLIURELLIURELLIURE

Com si no fos prou amb ducats fantasmagòrics, amb l'intent de construcció d'una residència per a alts càrrecs al Cap Pinar, sembla que el provincialisme continua essent el patró mental de l'elit governant conservadora. Resultarà que Mallorca, i la gent que hi viu, és una realitat virtual, és la "terra inexistente" d'Antoni Serra, on l'únic que hi ha amb vida pròpia són els alts dignataris que la visiten. Tot sigui a major glòria d'una economia turística de depredació.

L'espai forestal de la Victòria, que inclou el Cap Pinar, és propietat de l'Ajuntament d'Alcúdia, que l'any 1947 va autoritzar l'ocupació temporal del Cap Pinar i del Cap Gros, unes 136

quarterades, al Ministeri de Defensa. Ara, quan l'interès militar ha desaparegut, l'Ajuntament ha signat un acord de cessió de part de la zona al Govern Balear perquè hi construeixi una residència per a alts càrrecs.

L'oposició d'una part del poble d'Alcúdia a aquest projecte no s'ha

fet esperar. La Plataforma en Defensa del Cap Pinar es proposa evitar la construcció d'aquesta residència; instar l'Ajuntament perquè negociï amb el Ministeri de Defensa la

residència.

La protecció del medi ambient al "municipi ecoturístic" d'Alcúdia, amb una platja salvatgement urbanitzada, i amb atemptats paisatgís-

Cap Pinar pertany al terme d'Alcúdia.

recuperació dels terrenys cedits i garantir la protecció de tota l'àrea natural. Creuen que a Mallorca hi ha altres indrets més escaients per a aquestes construccions, que no aquesta privilegiada zona verge. No pensa el mateix el batle d'Alcúdia i conseller de Medi Ambient, Miquel Ramis, que considera prioritària la

tics frescos com els apartaments Alcudiamar o la carretera de circumval·lació per Maristany, va camí d'esdevenir una veritable befa. Amb el Cap Pinar edificat i barrat el pas, tots ens haurem de sentir una mica més estranys a aquesta terra que diuen que és la nostra.

EM

**ESPECIALISTES
EN ARTICLES
DE MUNTANYA,
CÀMPING, ESQUÍ
I ESCALADA**

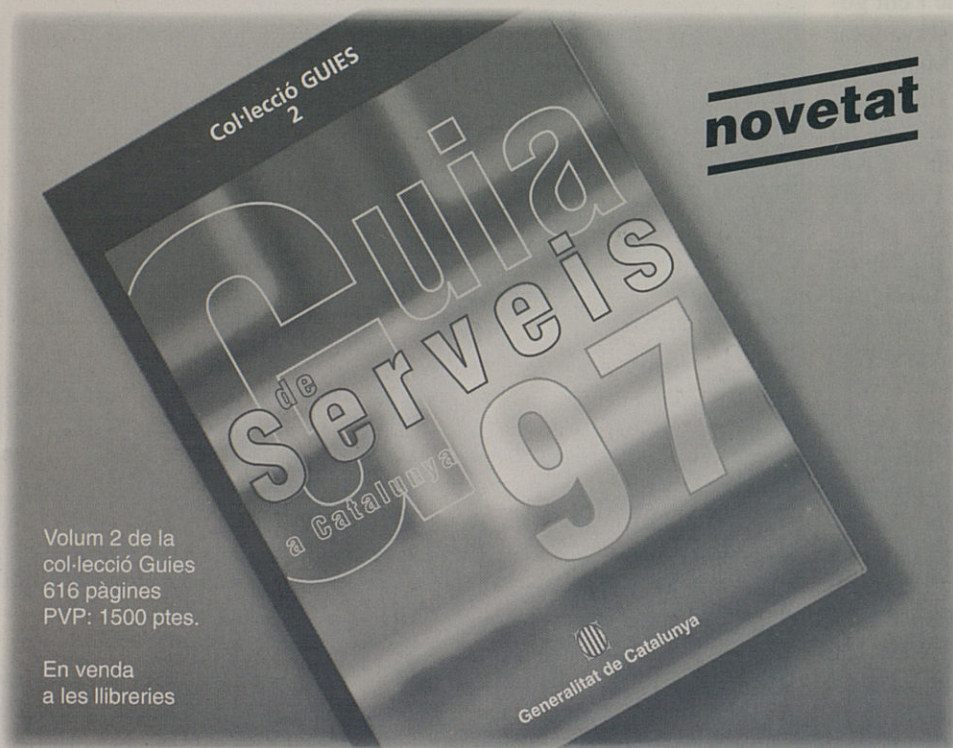
**ES
REFUGI**

20è ANIVERSARI

VIA SINDICAT, 21 (pati interior)
Antic Edifici del Sindicat Forà
Tel. 71 67 31 • Palma

Generalitat de Catalunya

Guia de Serveis a Catalunya 1997

- Serveis de la Generalitat de Catalunya
- Comarca a comarca
- Municipis de Catalunya
- Dades estadístiques
- Calendari laboral
- Calendari escolar
- Indicatis telefònics
- Fires d'àmbit català
- Empreses de serveis
- Companyies aèries
- Estacions d'autobusos
- Mapa de carreteres

XXXV ANIVERSARI

FULL INFORMATIU

Núm 22. Nov. 1997. C/ de la Imprenta, 1. 07001 Palma. Tel 72 32 99. Fax 71 93 85. Dipòsit legal: PM 494 - 1991

S'acosta la Nit de la Cultura Serà el divendres dia 19 de desembre al Casino Pal·làdium de Mallorca

La **Nit de la Cultura** ja té data, el deu de desembre. I com sempre des que acull al voltant de mil persones representatives de tota la societat illenca, d'allò que se'n pot dir el *tot* Mallorca, se celebrarà al Casino Pal·làdium. Aquesta **Nit de la Cultura** serà especial, entre d'altres coses perquè enguany, el 1.997, celebrem els XXXV anys de la creació de l'Obra Cultural Balear. S'hi concediran i lliuraran els **XI Premis 31 de Desembre**, set guardons que reconeixen l'acció cívica de persones i col·lectius en favor de la llengua, la identitat i la construcció nacional de les Balears.

La **Nit** inclourà actuacions musicals i s'hi faran públiques les reivindicacions i les conseqüents convocatòries de mobilització de la societat

civil en matèria lingüística i d'autogovern per a 1998.

Reservau des d'ara la vostra plaça (telèfons 723299 i 717948). El preu del tiquet del sopar-festa és de 6.000 ptes, i hi ha un preu especial per als socis de 5.000 ptes. Els tiquets es podran retirar al carrer de la Impremta, núm. 1-pral. de Palma fins dilluns dia 15 de desembre.

Veniu a fer costat i a passar una bona vetlada!

Com que el proper full informatiu ja el rebreu a començaments de l'any que ve, dins aquest mateix 1997 volem donar-vos les gràcies per la vostra fidelitat i suport a tot el que representa l'Obra Cultural Balear.

El matrimoni Magrinyà-Bosch guardonat a Barcelona

La Fundació Jaume I va fer el passat 16 d'octubre, al Saló de Cent de l'Ajuntament de Barcelona, el lliurament dels seus premis anuals d'actuació cívica que ja han arribat a la seva quinzena edició.

Enguany entre els premiats hi havia Paquita Bosch Capó i Josep Maria Magrinyà Brull que al llarg de més d'una dècada han fet una contribució extraordinària i insubstituïble dins la nostra entitat i a la revista El Mirall. La justificació del premi diu: «Com a matrimoni compromès en la promoció i el recobriment dels signes d'identitat del país, s'han dedicat sempre junts i de forma desinteressada i constant a tota mena d'iniciatives socials i culturals, primer dins l'escoltisme i guiatge; més endavant, organitzant el grup Blanquerna, seminari de formació i estudis nacionalistes i, finalment, incorporats al secretariat de l'Obra Cultural Balear».

Des de la revista El Mirall i des de l'OCB els volem fer arribar la nostra més afectuosa felicitació per aquest merescut guardó i agrair-los públicament tot el que han fet (i faran) pels ideals que compartim tots legats.

Pujol de nou a Mallorca

El president de la Generalitat de Catalunya, Jordi Pujol, i la seva esposa, Marta Ferrusola, varen venir novament a Mallorca convidats per l'Obra Cultural Balear. Tot el dimarts 28 d'octubre, el primer mandatari català va protagonitzar una intensa jornada d'acostament entre Catalunya i Balears. L'acompanyaven Oriol Pujol i Joaquim Triadú, alts càrrecs del departament de Presidència.

Intensa jornada

El matí va començar a l'Hotel Valparaiso, on s'hostajava, amb una reunió de treball amb els màxims representants de l'entitat amfitriona, l'Obra Cultural Balear, i una reunió amb representants al màxim nivell del sector turístic mallorquí. Tot seguit, Jordi Pujol va oferir una roda de premsa amb el president de l'OCB i va rebre, fora de protocol, la presidenta del Consell de Mallorca, Maria A. Munar.

Itinerari sota la pluja

A mig matí, i sota una intensa pluja, varen fer un itinerari pel centre de Palma, començant per la placa que recorda la casa on va néixer Marian Aguiló, precursor de La Renaixença, continuant a la plaça Major on una altra placa recorda el lloc on va néixer Ramon Llull; a peu de la Rambla es va fer esment a l'església de les Tereses on va morir fa 75 anys Costa i Llobera. Una ofrena floral a Joan Alcover a la plaça de la Reina va arrodonir l'homenatge simbòlic als prohoms de les nostres Lletres. En acabar l'ofrena, on Gabriel Janer Manila havia llegit el poema *L'espurna* de Joan Alcover, dedicat a la llengua, el grup es va aturar al bar Líric, on Jordi Pujol va intercanviar impressions amb el cambrer.

Més visites

Al migdia, el president de la Generalitat va dinar amb el president del Govern de les illes Balears al Consolat de Mar. Ja a l'horabaixa, Jordi

De bon matí, Jordi Pujol va mantenir una reunió amb el sector turístic, motor socioeconòmic de les Balears. A la foto, de dreta a esquerra, Lluís Riu, fundador de Riu Hotels; Joan Vives, vicepresident de la cadena Sol-Melià; Sebastià Barceló, president del Grup d'Empreses Barceló; Miquel Vicens, president del Foment de Turisme de Mallorca i Miquel Vidal, vicepresident de la Federació Hotelera de Mallorca. A la reunió, hi participaren Antoni Mir i Maties Oliver, de l'OCB, i Oriol Pujol.

Prop de mil persones ompliren el Teatre Principal de Palma per escoltar la conferència del president de la Generalitat de Catalunya.

La presidenta del Consell de Mallorca, Maria Antònia Munar, l'escriptor Gabriel Janer Manila, Gaspar Valero que guiava l'itinerari, el president de l'OCB i el conseller d'Educació del Govern, Manuel Ferrer, acompanyaren el matrimoni Pujol-Ferrusola pel centre de la ciutat. A la foto, davant la placa que rememora el lloc on va néixer Ramon Llull, a la plaça Major de Palma.

Jordi Pujol va preure tre paper, que t... nir l'espectació... passió, racionalit... conveniència, la... integrador, "si v... nostra comunitat

Aspecte de la taula presidencial amb Llorenç Hugueta, Jordi Pujol i Marta Ferrusola.

A primera hora de l'horabaixa, Pujol visità el Parlament balear, on va ser rebut per representants de tots els grups parlamentaris. Després anà a la Casa Catalana de Mallorca.

El president de la Generalitat va fer una ofrena floral al monument que la ciutat va dedicar a Joan Alcover, autor de *La Balanguera*, a la plaça de la Reina.

Pronunciar la conferència *l'Europa que ve i el nostre* i allargar-se una hora i tres quarts va mantenir el nombrós públic en tot moment. Amb la seva utilitat i la necessitat d'amarar de nacionalisme i d'acció política, empresarial i social de la nostra illa, en l'àmbit europeu que s'acosta.

Al sopar, es pot veure a Jordi Pujol, Antoni Mir i

La llarga i intensa jornada mallorquina de Jordi Pujol va culminar amb el sopar cívic a les Cases de Sa Font Seca. Davant una representació de pràcticament tota la societat civil de l'illa, el president de Catalunya va cloure la seva estada demanant als sectors socialment més dinàmics que agafin el lideratge nacional del país.

Pujol va seguir el seu periple tot fent una visita al Parlament, on va ser rebut per representants de tots els grups parlamentaris, i a la Casa Catalana de Mallorca.

Conferència

A les vuit del vespre el president de la Generalitat de Catalunya va pronunciar una conferència al Teatre Principal de Palma, on a pesar de la intensa i persistent pluja que a Mallorca fa que no surti ningú de ca seva, prop de mil persones seguien amb interès la seva extensa dissertació sobre la realitat actual d'Europa, Espanya, Catalunya i Balears, i el paper del nacionalisme integrador. A la conferència hi assistiren representants de tota la societat civil mallorquina i de tota la classe política i institucional de les illes Balears.

Sopar cívic

Després de la conferència, 250 persones s'aplegaren a les Cases de sa Font Seca per assistir al darrer acte de la visita de Jordi Pujol a Mallorca. Hi intervingueren el rector de la UIB, Llorenç Huguet; Joan Melià, autor de *La Llengua dels Joves*; el president del Foment de Turisme, Miquel Vicens; el president de l'associació Voltor, Ferran Gomila; Antoni Mir, que feia les funcions d'amfitrió i presentador; i el mateix Jordi Pujol, que va cloure la jornada amb un parlament en què reflexionà sobre el paper capdavanter de la societat civil i dels sectors socials més dinàmics en la construcció nacional del país, complementari del paper dels partits polítics i de les institucions de govern.

Panoràmica de la primera fila del Teatre Principal durant la conferència de Pujol. S'hi poden veure: Pere Sampol i Francesc Triay, vicepresidents del Consell de Mallorca; Joan Verger, conseller de Foment; Maria Antònia Munar, presidenta del Consell de Mallorca; Marta Ferrusola, esposa de Jordi Pujol; Catalina Cirer, delegada del govern central a les Balears; Manuel Ferrer, conseller d'educació, cultura i esports; Llorenç Huguet, rector de la UIB, Francesc Bujosa, secretari de l'OCB i Jaume Sureda, vicerector de la UIB.

"Els meus millors desitjos per l'Obra Cultural Balear. Vull felicitar-vos per la vostra lluita en defensa dels drets lingüístics dels pobles, que són part dels drets universals. Que tenguin molts d'èxits!"

Rigoberta Menchú,
Premi Nobel de la Pau de 1992.
Missatge del 19 de desembre de 1996,
a la Nit de la Cultura.

Defensa els drets dels pobles

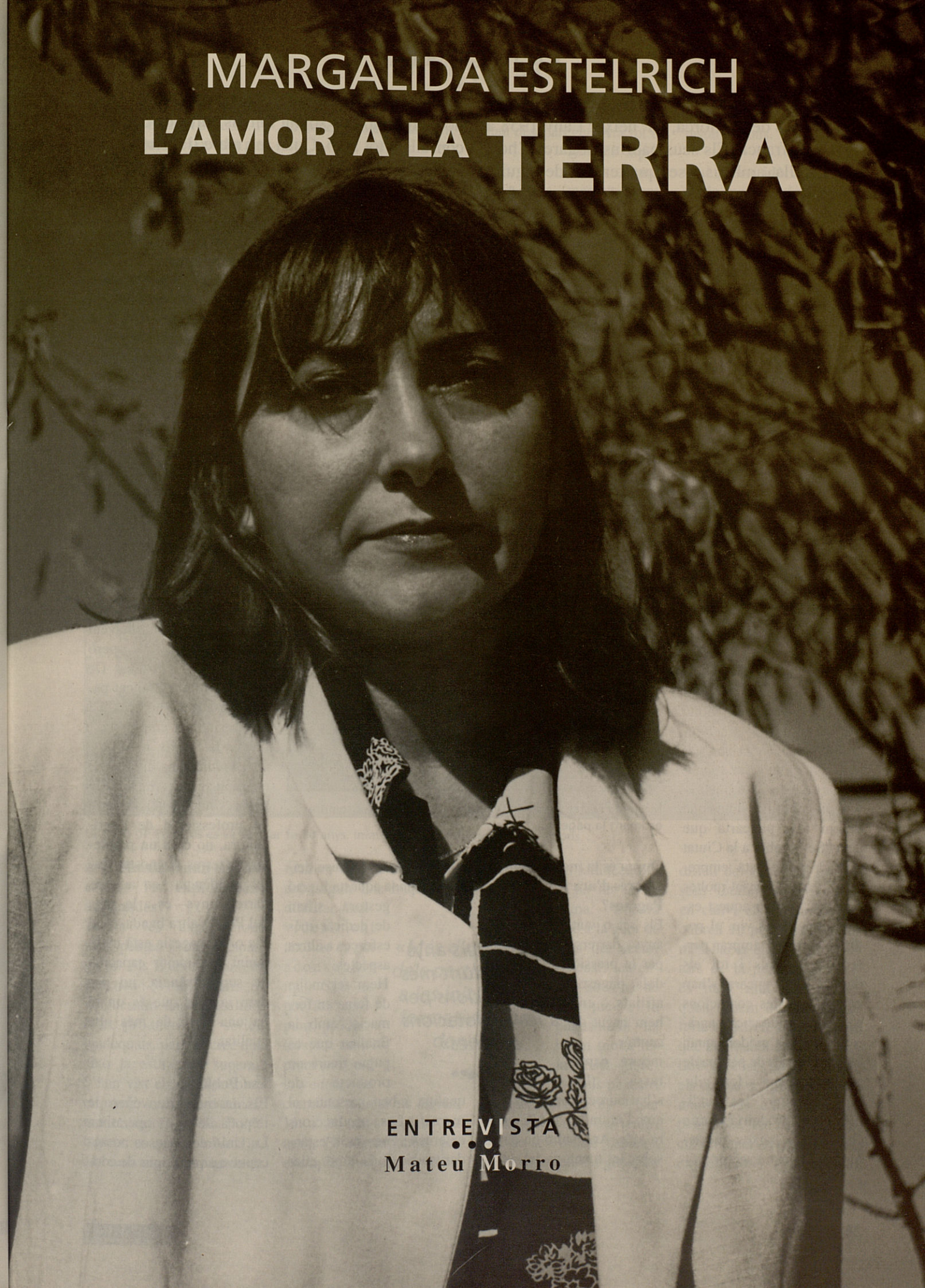
Fes-te soci

Ajudau a aconseguir els nostres objectius!

Camisetes amb el logotip de Joan Miró, dedicat a l'Obra Cultural Balear, a la venda. L'OCB ha fet un tiratge limitat i exclusiu de camisetes, amb el lema «Cada poble llaura el seu futur», que ara posa a l'abast dels seus socis i de totes aquelles persones solidàries amb les idees que defensa l'OCB.

Talles: 12, 16, M, L, XL. Preu socis: 2.000 PTA; no socis: 2.500 PTA

A black and white portrait of Margalida Estelrich, a woman with shoulder-length dark hair and bangs, looking slightly to the right. She is wearing a light-colored blazer over a dark top with a floral pattern. The background is a textured, leafy surface.

MARGALIDA ESTELRICH

L'AMOR A LA **TERRA**

ENTREVISTA
•••
Mateu Morro

Margalida Estelrich, coordinadora de la Unió de Pagesos de Mallorca, va néixer l'any 1958 a Vilafranca. Els seus padrins llogaren l'hort d'Hortella, amb sis o set quarterades de reguiu, i passats pocs anys el varen poder comprar, fent feina com a braus. La seva padrina, en especial, era molt feïnera. «El meu pare, era inevitable

que l'estimassis. No va esser mai massa paternal, no va fer allò que sovint fan els pares de donar consells, i tot això. Quan ma mare li insistia ell solia dir: "Ells ja saben el que han de fer". Era una persona amb molt de coneixement i estimava molt la terra», diu Margalida Estelrich, tot recordant la seva família i el món de la pagesia.

Margalida Estelrich molt prest va tenir els primers contactes amb la Unió de Pagesos. Recorda alguns fets concrets com el de l'oposició a l'autopista o a les pedreres de Lloseta. Solia acompanyar el seu pare, i als 25 anys li varen dir que a la Unió de Pagesos cercaven una persona. Va començar substituint una temporal Antoni Garcias, i aquí és.

Quins canvis s'han produït dins la Unió de Pagesos des de la seva fundació?

Molts. Han passat 20 anys. Aquelles primeres mobilitzacions varen esser molt fortes. Hi va haver molta pressió al carrer, tractorades on la policia va carregar amb brutalitat. Em record d'una manifestació que vàrem fer per dins Palma i que dúiem una pancarta que deia "Se fa sebre a la Ciutat que el pagès està emprenyat". Ho he pensat moltes vegades, perquè aquest eslògan encara és viu, el podríem tornar a emprar perfectament. Fins i tot els darrers anys encara s'han endurit més les condicions per a les explotacions agràries. Això és evident quan veim el procés de pèrdua de població activa a fora vila. Si l'agricultura fos rendible no es produiria el raig constant de baixes que tenim en el nostre sector.

Margalida Estelrich ve de família pagesa i ha viscut sempre estimant la pagesia.

Quina és la incidència que a hores d'ara té la Unió de Pagesos?

Els set o vuit anys darrers, per la pressió dels pagesos afiliats, ens hem hagut de centrar a moure pape-rassa. Tot s'ha burocratitzat molt, i amb l'entrada a la UE encara més. Ara tenim un debat sobre les funcions del sindi-

cat, per veure si, sense deixar de banda aquesta funció gestora, s'han de dedicar més esforços a altres aspectes.

«Els darrers anys s'han endurit més les condicions per a les explotacions agràries»

•••

Hem fet molta de feina en formació, amb la finalitat que es pugui treure un producte de qualitat i ben presentat al mercat. Les produccions externes vénen molt estandaritzades i és amb elles

que s'ha de competir. També hem fet formació en noves tecnologies, en nous cultius. Els pagesos han respost extraordinàriament bé: més de 1.000 pagesos en 4 anys, de 1992 a 1995, han passat per aquests cursos. Hem aprofitat aquesta formació per promoure l'entrada de dones a la Unió de Pagesos. Més d'un 30% dels participants a les iniciatives formatives són dones.

Quin és el nivell d'afiliació de la Unió de Pagesos?

Tenim prop de 1.100 afiliats. Hi continua havent altes de gent jove, però també tenim pèrdues. De fet, som l'únic sindicat pagès present a Mallorca. Hi ha un sindicat empresarial, que és la FAGB, però nosaltres tenim una altra visió del món agrari, creim que el pagès s'ha d'entendre com un professional de l'agricultura, no com un propietari de terres. La nostra major incidència —en aquests darrers anys— és a la zona del Pla. D'altra banda, és al Pla on la pagesia està mantenint una major capacitat de supervivència, no podem ignorar que és on hi ha una terra de més alta qualitat.

I sa Pobla?

Els desencontres vénen de l'època de la Cooperativa. La Unió de Pagesos no acceptava aquell tipus de coo-

perativisme, en el qual els dirigents no eren pagesos. I a la llarga mira el que ha passat. Fa 3 o 4 anys vàrem fer una reunió a Sa Pobla amb un grup de pagesos i un ens deia "ajut tot el que vulgueu, però no ens podem afiliar perquè si ho saben ningú ens agafarà les patates". Aquestes paraules impressionen, perquè estam a finals del segle XX. Ara ens anam acostant, molt a poc a poc.

nitrats. No podem explotar d'aquesta manera la terra.

És possible una modernització de la pagesia mallorquina?

Hem d'entendre que és necessari adaptar-nos a les necessitats del mercat. La modernització ha de tenir l'objectiu de

bé, però ara les botigues han desaparegut. Ara tot es

ven als hipers

o als supermercats grans.

La venda al situat de productors ha caigut en picat. Les grans superfícies i els restau-

rants compren per telèfon, i això sols es pot fer a l'àrea de majoristes.

i per la modernitat de les instal·lacions.

Què passa, idò, a la ramaderia mallorquina?

La de porc és minoritària i la d'ovelles és poc rendible. Es manté pels ajuts comunitaris. L'oví ha estat afavorit per l'entrada a la UE, a l'inrevés d'altres produccions com les hortalisses que han de fer front a una invasió del mercat molt

•
«Avui, la Unió de Pagesos té prop de 1.100 afiliats»
•••

La Unió de Pagesos es va fundar fa 20 anys. Imatge de les primeres mobilitzacions.

A Mallorca, tenim els conreus i les explotacions adequades?

Tenim les explotacions molt petites i massa espargides. Els tipus de conreus depenen i és molt relatiu. Si volguéssim una agricultura molt productivista serien inadequats, però jo crec que això ja està molt superat. S'han vist els efectes sobre el medi ambient d'aquest model agrari. A Sa Pobla mateix es poden observar, amb una aigua carregada de

facilitar la vida del pagès i aconseguir una major rendibilitat. Individualment això no es pot aconseguir mai. Sols es pot fer agrupant productors, comprant en comú i venent en comú. El mercat els darrers 15 o 20 anys ha canviat molt. El Mercapalma, per exemple, funcionava molt

Amb la millora tecnològica també s'ha fet molta

feina. Encara que a la gent de fora del sector li costi entendre-ho s'ha de dir que a la pagesia hi ha hagut molta reinversió, sobretot dels pagesos

professionals. Sols basta parlar del vacú on tenim una de les millor cabanes per la seva qualitat genètica

difícil de combatre. En llet som totalment deficitaris, en canvi els productors la cobren 10 pts el quilògram més baixa que els productors de la península. Això és molt mal d'entendre, quan sabem que la llet de fora ha sofert un transport que augmenta unes 5 pts el litre el cost. Aquí, a més, els costos de producció són majors als existents a la península. Tot això fa difícil la supervivència de les explotacions ramaderes.

•
«Més d'un 30% dels participants a les iniciatives formatives són dones»
•••

UN SINDICAT PAGÈS PROPI

En començar la transició democràtica el camp mallorquí es trobava descapitalitzat, i no sols de doblers, també estava mancat d'homes i dones capaços d'emprendre projectes innovadors o de liderar processos associatius. No és cap casualitat que la Unió de Pagesos de Mallorca fos, ara fa vint anys, un fruit directe de les tasques del Congrés de Cultura Catalana, perquè sense una empena externa era difícil envestir.

La Unió va començar a caminar, i com tants d'altres associacions sorgides tot just despuntar els nous temps de democràcia, ha anat aprenent sobre la pròpia experiència. Ha resistit empentes i, sense precedents on inspirar-se, ha construït un model sindical pagès propi. Avui la Unió de Pagesos de Mallorca ja té al seu darrere un bon retall d'història, i fa front als propers anys amb el discret optimisme que avui és possible en el camp illenc.

La formació de quadres sindicals ha estat difícil, per l'elevada edat dels pagesos i per les condicions de treball que fan difícil compaginar la gestió d'una explotació agrària amb les activitats del sindicat. Al final, però, hi ha hagut resultats positius. Na Margalida Estelrich n'és un d'ells.

Com si en ella es reencarnàs l'esperit del seu pare, na Margalida estima la terra, i sap que aconseguir mantenir una pagesia viva no és cap misteri. L'exemple d'altres pagesies europees més puixants és a mitja hora de vol de nosaltres. Per això parla de rendibilitat i de comercialització eficient, de productes autòctons i de productes ecològics, i insisteix en la unió entre els productors. Malauradament el seu clam no troba ressò en una administració agrària desfassada i regida per gent que mai ha trepitjat un terròs. Ara ja ni tan sols hi ha una conselleria específica, i si es topen és a les fires. Els milions de pessetes, pressupost darrere pressupost, es fonen sense saber mai on han anat a recalar. La paperassa s'acaramulla i encara en volen més. Els pícars s'amaguen pels racons, a l'aguait de qualche subvenció o de qualche muntatge del qual aprofitar-se. Els enemics són antics, na Margalida ho sap i no s'acovarda, per això treballa cada dia per obrir noves vies que facilitin les coses als pagesos, perquè creu en la seva feina i sap quin futur vol per a l'agricultura mallorquina.

D'altra banda fa 10 o 12 anys hi havia una indústria amb llet mallorquina que tenia una pèssima gestió i no era gens rendible, i malgrat tot es continuaven repartint beneficis. En una situació carregada de préstecs i hipoteques! Per això varen anar baixant preus als ramaders per poder remuntar la crisi. Més tard el Govern

se'n va fer càrrec, va sanear l'empresa, però la venda a una empresa privada va ésser un desengany. Després de recuperar el Govern la gestió, l'ha venuda per segona vegada, ara en veurem els resultats. De moment el Govern no ens facilita cap casta d'informació.

Té sentit un pacte intersectorial entre el món del turisme i la pagesia?

Hi va haver un intent, però va quedar en una pura declaració d'intencions. A Mallorca la part productiva està bé, les mancances són

a la comercialització. Un acord així podria donar sortida a gran part de productors que tenen una comercialització deficitària. Però per implicar-hi el sector hotelier aquest ha de tenir

facilitats, hi ha d'haver un pacte previ entre els pagesos per tal que el comprador pugui comprar d'una manera còmoda. En aquesta

direcció, del Mercapalma han sortit dues associacions de productors que han funcionat molt bé: Fruitabona i Agroilla.

Com ens afecta la insularitat?

Pràcticament tots els efectes són negatius. Els productes necessaris han d'ésser transportats de fora (pinsos, adobs, pro-

ductes fitosanitaris, maquinària, etc.), amb un cost afegit i tenim dificultats per treure el producte fora perquè torna a tenir el cost del transport. I no explotam els possibles efectes positius.

•
«A Mallorca, tenim les explotacions molt petites i massa espargides»
•••

•
«Les Balears són a la coa en la promoció dels seus productes»
•••

PAPERS PINTATS I PINTURES

Casa Pomar Flores

ARTICLES PER A ARTISTES
VASES I MOTLLURES

SANT MIQUEL, 77 - Tel·lèfon 72 14 83 - Fax 71 93 12
07002 PALMA DE MALLORCA

Ses Piules
Estudi
de
Perruqueria

Carrer Navarra, núm. 3, 1r - 07003 Palma - Tel. 71 80 37

ENTREVISTA

•••

No aprofitam l'existència d'una frontera natural per a una declaració de zona blanca de patologies, o per promocionar els nostres productes. Això ho hem fet molt poc i el Govern Balear ho hauria de fer.

Què es pot fer en matèria de producció autòctona i de qualitat?

Crec que està tot per fer. A les altres comunitats autònomes fa molts d'anys que fan campanyes de productes autòctons. Balears és colista en promoció dels seus productes. El mercat es mou de cada cop més cap a un producte més natural. En aquest sentit han influït molt sobre l'opinió pública les intoxicacions massives, les noves malalties del bestiar i el tractament dels productes vegetals d'una manera desmesuradament química. Sobretot pel nord d'Europa ja hi ha un gran mercat dels productes naturals de qualitat.

Què es fa a Mallorca en aquest camp de la producció ecològica?

L'any 1991 la Unió de Pagesos va decidir fer-hi feina. Vàrem contractar un tècnic per assessorar les explotacions que es poguessin

reconvertir de l'agricultura tradicional cap a l'ecològica. Hi participaren 40 explotacions, la majoria de secà, ja que el reguiu té més dificultats d'adaptació a les tècniques ecològiques. Vàrem començar a fer feina per regular aquest tipus d'agricultura, i vàrem propi-

l'organisme està servint més a gent que té l'agricultura com a un entreteniment que als propis pagesos.

Hi ha un problema motivat per la compra de terres de banda de ciutadans estrangers?

No és un tema aïllat. S'ha

agricultura sigui competitiva. S'ha de treure rendiment a la pagesia i al que l'envolta. Si el pagès posseeix una casa, n'ha de poder treure rendiment. El desig d'acostar-se a la natura implica, també, un canvi de mentalitat, i això afecta a l'hora de projectar vacan-

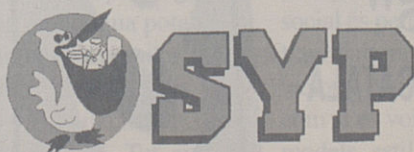
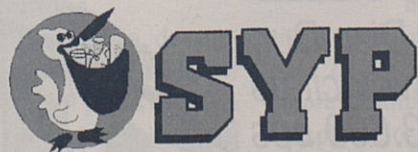

Als 25 anys, Estelrich s'integrà a la Unió de Pagesos.

ciar el Consell Balear de la de tractar en conjunt. De cada cop hi ha menys pagesos. Fora vila no és rendible i per tant no és prou atractiva. Tota la feina que hem de fer els sindicats i l'administració és aconseguir que aquesta

•
«La part productiva està bé, les mancances són en la comercialització»
•••

ces —en el futur encara afectarà més—. El pagès ha de treure rendibilitat del que té, i si deixa de tenir ja no ho podrà fer mai. Vendre el patrimoni a estrangers sols du a la pobresa. Moltes vegades aquestes operacions serveixen bàsicament per solventar un problema de blanqueig de diners del qui ve a comprar, i el pagès ve-

84 TENDES
A TOT MALLORCA

NOU SERVEI A DOMICILI
CONSULTI'NS

ENTREVISTA

•••

nedor, en darrera instància, és qui ha de fer front als impostos.

Com veus el futur del cooperativisme agrari a Mallorca?

És necessari fer-hi feina perquè no tenim altra sortida. S'ha de passar per aquí. En els països europeus on l'agricultura continua tenint un pes en el conjunt de l'economia, un 70 o un 80% de la producció passa per cooperatives. Hi ha hagut poca consciència de banda del pagès a Mallorca. Aquí les distàncies són molt curtes i fan possible arribar a qualsevol mercat. Aparentment sembla que qualsevol pagès amb mitja hora amb la furgoneta

és al lloc de destí. I mentre el mercat ha funcionat a l'antiga ha anat així, però ara ha canviat de manera dràstica.

Quin sentiment tenen les Cambres Agràries?

Els únics que no han fet eleccions a l'estat espanyol són els guàrdies civils i els pagesos. Les

Cambres eren el sindicat vertical de la pagesia, i n'hi ha més de 8.000 en el conjunt de l'estat. Una força organitzativa com aquesta sols es podia donar a una època de dictadura. El procés d'ara és de desmantellar totes les Cambres Agràries, substituint-les en les seves funcions pels sindicats. El personal, aquí, l'ha assumit

la conselleria d'agricultura. S'ha de mantenir una Cambra Agrària de les Illes Balears que serà l'instrument per celebrar eleccions sindicals. Les ha de convocar el Govern Balear, tal i com ja s'ha fet a Catalunya, Aragó i Castella-Lleó. Serviran per determinar la representativitat de cada organització agrària.

Quina és la política agrària que s'està duent a les Illes Balears?

Cap. Hi va haver un intent, un embrió. Va consistir en diagnosticar l'agricultura durant el primer període del conseller Pere J. Morey, que ens va fer asseure a tots i en va sortir el llibre verd

de l'agricultura a Balears. Tot això va quedar en res. Hi ha hagut molts de canvis de consellers, la gent ha anat passant, i ara ja no tenim un conseller específic

d'agricultura, sinó que el compartim amb comerç i indústria. Ni ens veim amb ells, o si ens hi veim és quan ens topam a una fira. No hi

ha contactes periòdics. Com a teòric marc de debat hi ha el Consell Agrari, que ens va costar una feina posar-lo en marxa com a instància consultiva, d'això en fa uns deu anys, amb els sindicats i les cooperatives. Ara està en via morta: el 1997 sols s'ha reunit una vegada i pareix que ja no es tornarà a reunir enguany.

«Vendre el patrimoni als estrangers sols du a la pobresa»

•••

«En agricultura, a les illes Balears no existeix cap política»

•••

Apple

Punt de Venda Autoritzat Apple Servei Tècnic Oficial Apple

XIPS MCA, S.L.

Equips Informàtics i Servei Tècnic Oficial

PowerMac 4400/200 MHz

32 Mb de Ram, 2 Gb de Disc Dur, lector de CD-ROM de 12 velocitats

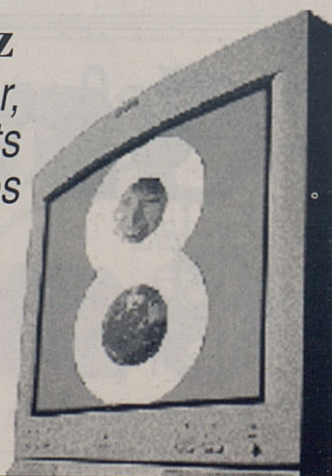
PowerMac 6500/250 MHz

32 Mb de Ram, 2 Gb de Disc Dur, lector de CD-ROM de 24 velocitats unitat Zip i mòdem de 33.600 bps

i el monitor Apple 15"

Àmplia gamma de software en català
A LA SEVA DISPOSICIÓ

C/. Sant Joaquim, 9 Tel: 971-76.06.76 Fax: 971-76.04.26 07003 PALMA
C/. Santa Eulàlia, 86 Tel: 971-35.37.83 Fax: 971-35.28.43 07702 MAÓ

Margalida Estelrich creu en la modernització de la pagesia.

Malauradament en agricultura, a les Illes Balears no existeix cap política.

Però a les declaracions oficials i als discursos institucionals sempre se sol parlar de l'agricultura. El president Jaume Mates ho ha fet no fa massa.

Jaume Mates pot dir el que vulgui, però no em crec res:

estan promovent urbanitzacions massives a fora vila, projecten una autopista que afectarà 600 quarterades,

tenen una política de subvencions que no fa distincions entre el pagès de plena ocupació i el propietari de terres, els camps de golf es reguen amb aigua potable, o les aigües depurades —que podrien esser aptes per regar— s'utilitzen per regar camps de golf. Tot això fa molt de mal a l'agricultura.

Quina funció han tengut els fons comunitaris?

Hi ha hagut una mala distribució. La major part de les subvencions se les enduen un 20% dels productors. Qui necessita més suport financer són les explotacions deficitàries, les petites i les de caràcter familiar, i, a aquestes, els arriba poc. Si

volem mantenir viva l'agricultura i el teixit rural, tot l'entramat socioeconòmic que hi ha al voltant dels pagesos (mecànics, transpor-

tistes, comerços o indústries de transformació), és imprescindible protegir l'explotació familiar. Si desapareix aquesta trama social és perquè es desmunta l'agricultura de les explotacions familiars, a vegades com si es volgués anar cap a models estil EEUU, d'una agricultura sense pagesos.

Crec que fa falta un gran debat amb l'administració

sobre quin tipus d'agricultura volem i a on volem anar.

Com veus el futur de la Unió de Pagesos de Mallorca?

De manera pròxima tendrem més funcions reivindicatives. El perill és que el sector resti a la pura marginalitat econòmica, desplaçant l'agricultura com una activitat per a temps d'oci, de jardiniers d'hotels i xalets, complementària en tot cas d'una altra activitat principal. Però no crec que s'arribi mai al model americà. A Mallorca hi continuarà havent pagesos, per molt que ho vulguin provar no aconseguiran desmantellar la pagesia. Tenim Unió de Pagesos per moltíssims d'anys.

•
«En el futur, la Unió de Pagesos tindrà més funcions reivindicatives»
•••

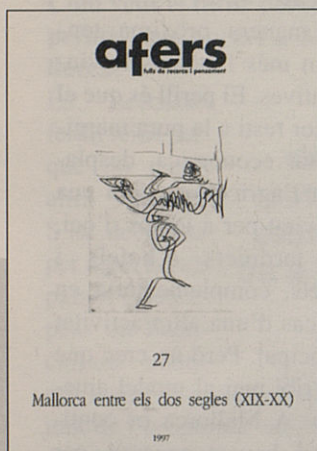
Hotel Rural Es Figueras Nou

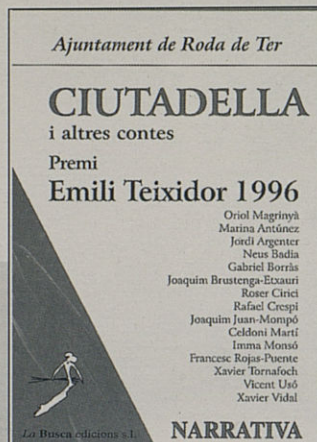
**Restaurant
Es Pati de Montuïri**

Cra. Montuïri - Sant Joan, km 0,7
07230 Montuïri (Mallorca)
Tel. 64 67 64 - Fax 64 67 47

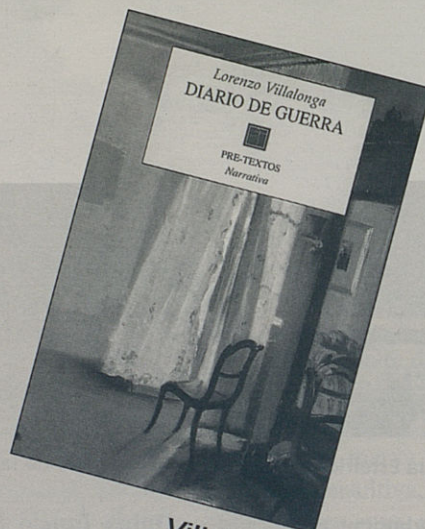
Novetats

Afers. Mallorca entre els dos segles (XIX-XX)
3.000 PTA

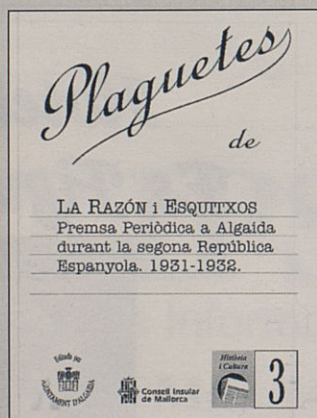
Ciutadella i altres contes
Premi Emili teixidor
1996
1.250 PTA

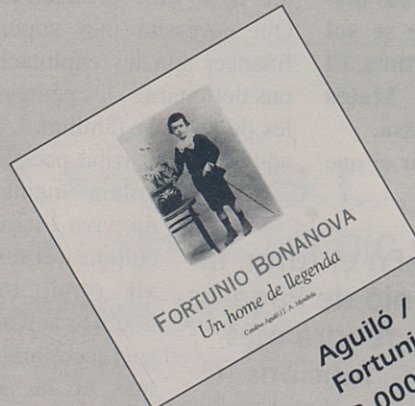
Villalonga, Lorenzo
Diario de guerra
1.300 PTA

Doyle, Roddy
**La dona que ensopaga-
va amb les portes**
2.400 PTA

Plaquetes
500 PTA

Aquiló / Mendiola
Fortunio Bonanova
3.000 PTA

Cateura, Pau
**Mallorca en el segle
XIII**
1.200 PTA

Born de llibres

Sant Miquel, 55
Tel. 71 03 04 - 72 75 40
07002 Palma de Mallorca

**Radio
Borne**
BULEVARD

Rafel Crespi

Conten que, en reunions informals, canapès i succedanis per l'estil, quan algú demanava al president Cañellas perquè no creava una televisió autonòmica la contesta era, com una plomada, contundent. «Perquè m'he de gastar una milionada de pessetes per crear una televisió si tanmateix no em fa falta per guanyar les eleccions. No sé si les paraules són textuais, ni tan sols si reflecteixen el pensament de Cañellas. Tanmateix, deixant de banda la veritat o no, l'anècdota em serveix per il·lustrar l'argumentació que tot seguit faré.

País de carronya

Podríem convenir que de la mateixa manera que Cañellas no tenia necessitat de crear una televisió autonòmica, tampoc tenia cap necessitat de parlar de llengua. No en parlava ni en una direcció ni en una altra. Senzillament deixava fer. Els seus successors, Matas & manolitos, conscients que no tenen el carisme de l'amo i que pels assumptes de tothom coneguts, (túnel de Sóller, cas Calvià...) veuen com perilla la seva majoria absoluta a les eleccions del 99, tenen necessitat de parlar-ne. I, evidentment, ho fan en el sentit que tots sospitam: cercar la desqualificació dels arguments dels contrincants amb l'arma més demagògica que tenen al seu infecte arsenal: acusar-los de catalanistes.

Aquestes arcabussades de merda que han fet deflagrar aquest binomi abans esmentat (sobre la bandera o sobre quin ha de ser el paper que ha de jugar la llengua catalana a les Balears) intenten, a més de minar l'adversari, dissimular o aigualir una qüestió de fons: la reforma de l'Estatut. El PP és tan antiestatutari ara com fa desset anys i, amb la complicitat del PSOE, intenta treure endavant una reforma de l'Estatut més protocolària que res, on qüestions bàsiques i transcendents, com la insularitat, el règim fiscal, la normalització lingüística o l'equiparació del sostre competencial a les anomenades comunitats històriques quedin reduïdes a, com a molt, esplais insig-

nificants de la retòrica. Una prova de la poca gràcia que els fa l'administració de segons quines competències, la podem veure en el retard que patiran les transferències d'Educació que havien d'arribar dia 1 de gener del 98, però que a hores d'ara ja intenten des del PP preparar el camí per dir que no arribaran a la data prevista i com sempre ho atribuiran a la paradoxa o a la cojuntura, que, fet i fet, vénen a ser el mateix.

Capítol a part mereixen les declaracions del conseller d'Educació que, davallant a l'arena del més macabre blaverisme, va tornar a dir si els mestres ensenyen que s'ha de dir «gos» i no «ca» ja que ca només serveix per anar per Campanet. Un conseller, quan parla, ho hauria de fer amb dades objectives a la mà i no fent parlar les seves vísceres. Ara que tenen el control de la inspecció educativa seria ben hora que fessin una avaluació exhaustiva del que i de com s'ensenyava l'assignatura de llengua i literatura catalana als centres escolars de les Illes Balears i, si és cert que algun ensenyant ensenya simplificacions com les que afirma el conseller, analitzar per què ho fa: manca de titulació adequada, manca de formació... etc., i posar-hi solucions. Si no detecten cap anomalia, el que cal és fer una declaració ben solemne i institucional afirmant, tot fent callar gone-lles i altres herbes molles, que, en primer lloc, les suposicions del conseller no estaven fundades, i en segon lloc, que a les illes Balears s'ensenyava l'assignatura de llengua i literatura catalanes així com pertoca tant des de el punt de vista científic com des del punt de vista pedagògic. Em tem que no la faran, l'anàlisi. Segurament els resultats serien ben diferents als que suposa el conseller i que caldrien mesures contundents com l'aplicació immediata i inajornable del decret de mínims -sense disposicions transitòries-, cosa que la conselleria no està disposada a dur a terme, per donar compliment a la Llei de NL, que diu que els alumnes en acabar l'ensenyament obligatori han de tenir el mateix domini del català i del castellà. Mentre parlin les vísceres viurem dins un país de carronya.

Un telèfon amb
millors prestacions

902 (416 000

Telèfon obert

- Ampliació de l'horari d'atenció telefònica: de 8h a 21h, de dilluns a divendres
- Desviació automàtica de telefonades als serveis d'informació dels departaments
- Més informació de la Generalitat de Catalunya

E.mail: sdginfo@correu.gencat.es

Infovia: <http://gencat.inf>

Internet: <http://www.gencat.es>

Teletext: Teleservei de TV3

Videotex: (nivell 031) .CATALUNYA#

**Generalitat
de Catalunya**

El club de les futures empresàries

La Cambra de Comerç disposa d'un gabinet d'assistència tècnica a dones emprenedores

A mida que la dona s'ha anat incorporant al món laboral, cada vegada són més les que aspiren a crear la seva pròpia empresa. Entrebancs de caire fiscal, la manca de preparació per afrontar la gestió empresarial o una informació general insuficient desanimen la dona a crear

una empresa. Des de fa quasi un any, la Cambra de Comerç, d'Indústria i Navegació de Mallorca i Eivissa i Formentera disposa d'un gabinet d'assistència tècnica, sobretot, a dones emprenedores i també a empresàries amb negocis ja consolidats.

L'Institut de la Dona, en col·laboració amb el Consell Superior de Cambres de Comerç, va posar en marxa un programa d'assistència tècnica a empresàries, el qual va consistir en la creació d'una xarxa de gabinets, que ja funcionen a quasi totes les comunitats autònomes. D'una consulta al gabinet de la Cambra de Comerç de Mallorca, al front del qual es troba Susana Munar, es pot obtenir informació de caràcter socioeconòmic sobre una determinada activitat empresarial, assistència

tècnica, possibilitats d'intercanvi d'experiències amb altres empresàries i un seguiment professional dels projectes d'empresa.

«La majoria de dones que utilitzen el nostre servei tenen una idea clara de l'empresa que volen muntar, tot i que no saben com donar el primer pas per començar a funcionar. Necessiten l'assessorament fiscal, jurídic i laboral. A més, també de-

manen informació sobre la situació del mercat dins el qual s'inclou la seva activitat empresarial», explica Susana Munar.

La directora del gabinet d'assistència de la Cambra de Comerç considera que Balears és una comunitat prou activa en matèria d'activitat empresarial femenina,

tant que el seu nivell es troba per damunt de la mitjana de la resta de la penín-

sula. Una prova de la inquietud de les dones envers els negocis ho demostra el nombre de consultes realitzades al Gabinet Now, que és així com s'anomena. Durant el tres primers trimestres de l'any, va oferir informació a 285 dones, de les quals 246 pertanyen a la categoria d'emprenedores, i 39 a empresàries. Al decurs del mateix període de temps, s'han produït 335 assessorament, sobretot, a dones emprenedores en matèria de tramitacions, ajuts i subvencions o informació sobre mercats.

Les dones que han rebut assessorament tenen, en un percentatge elevat, més de 25 anys i estudis universitaris. No obstant això, també han realitzat consultes dones amb estudis inferiors als universitaris. El percentatge d'assessoraments efectuats ha estat similar tant per dones en situació d'atur com en activitat laboral. Curiosament cap empresària ha demanat cooperació de caire tecnològic o bé en matèria de *know-how*.

Des que funciona, el Gabinet Now ha donat suport a l'elaboració de 19 projectes, ha assistit a la

El gabinet ha donat suport a l'elaboració de 19 projectes empresarials

Susana Munar, en segon terme, és la directora del Gabinet Now de la Cambra de Comerç

creació de 19 empreses, entre les quals destaquen l'obertura d'una llibreria d'art, cafeteries, alguna franquícia, una consultoria i un gabinet psicològic.

El Gabinet Now vol donar resposta a qualsevol consulta que es realitzi (mitjançant informació i assessorament tècnic) ajudar a superar les mancances formatives que la doni manifesti (oferit-li l'actualització de coneixements) i acompanyar l'empresaria en el desenvolupament del seu negoci. L'objectiu fonamental del gabinet és el de dinamitzar i finançar l'activitat empresarial, i per això es dirigeix tant a dones amb un projecte amb marxa, incloses les professionals autònomes, com a dones emprenedores.

Susana Munar afirma que una altra de les fun-

cions del gabinet és la de facilitar l'actualització dels coneixements de les seves usuàries.

«Comptam amb un departament de formació, que organitza cursos en funció de les demandes que es fan al gabinet», assenyala. De fet, el mes d'octubre s'ha ofert un curs en el qual un bon grapat de dones ha exposat el seu projecte, i el professorat ha fet un seguiment dels casos pràctics. S'han presentat projectes innovadors, com la creació d'un centre de tecnologia multimèdia per a malalts de la sida i negocis relacionats amb la informàtica i l'arquitectura, per posar només alguns exemples.

«En aquest primer curs

no hem pogut abastar totes les sol·licituds que havíem rebut, per la qual cosa ja

hem pensat a organitzar un altre curs, més endavant, de les mateixes característiques», diu Susana Munar.

La formació ocupa un lloc de privilegi a l'abast de les dones i permet gestionar adientment una empresa i tenir els suficients recursos i elements per identificar necessitats, millorar actuacions i adaptar-se els canvis del mercat o preveure futures expansions.

El Gabinet Now compten també amb un apartat de difusió, intercanvi i suport a les xarxes empresarials. Les dones que ho desitgin poden participar en una base de da-

des d'empresàries a nivell nacional i comunitari, per tal de potenciar els intercanvis comercials, tecnològics, etc. A més s'editen uns fulls informatius, els quals informen sobre les activitats dels diferents gabinets i sobre les experiències d'empresàries tant d'Espanya com d'Europa.

Susana Munar explica que està molt satisfeta amb el funcionament del servei de la Cambra de Comerç. «Moltes vegades, les dones necessiten que qualcú els doni una empenta i els animi a muntar la seva pròpia empresa. Necessiten saber que elles ho poden fer. Quan surten d'aquí, ho fan encoratjades perquè s'adonen de la seva capacitat per muntar un negoci, i del fet que altres dones ja ho han aconseguit».

Joana Mas

El servei ajuda a l'empresària a desenvolupar el seu negoci

...

LLIBRES DE TOTS
ELS PAÏSOS
CATALANS

⌘

LLIBRES INFANTILS
I JUGUETES

⌘

LLIBRES DE TEXT

⌘

DISCOS I CASSETTES

⌘

SERVEI
DE LLIBRES
ESTRANGERS

Carrer d'en Rubí, 5
Tel. 71 38 21
07002 Palma (Mallorca)

Pianos Can Garcias

Pere Josep Garcias

C/ Joan Maura, Bisbe, 10 - Palma (Mallorca)
Tel. i Fax: 46 20 16

VENDA DE PIANOS VERTICALS I DE COA

Primeres marques europees

BLÜTHNER • BÖSENDORFER • C. BECHSTEIN • FEURICH • FÖRSTER
FURSTEIN • GAVEAU • GROTRIAN-STEINWEG • HOFFMANN • IBACH
KEMBLE • KINGSBURG • OTTO-BACH • PETROF • PFEIFFER • PLEYEL
RAMEAU • RÖNISCH • RÖSLER • SAUTER • SEILER • SCHOLZE
STEINGRAEBER & SÖHNE • WAGNER • WEINBACH • ZIMMERMANN

Especialistes en pianos per a professionals i pianos d'estudi
El millor servei post-venda. Més de 50 anys d'experiència

AFINACIONS • REPARACIONS • RESTAURACIONS
LLOGUER DE PIANOS NOUS O RESTAURATS
INSTRUMENTS HISTÒRICS
(CLAVICÈMBALS • FORTEPIANOS • ORGUES LITÚRGICS)
PIANOS ELÈCTRICS • ACCESSORIS • TRANSPORTS

Recorregut pel Parc Natural de s'Albufera des Grau

Una descripció del Parc natural de S'Albufera des Grau inaugura una sèrie d'itineraris que en els propers números d'El Mirall realitzarem per diversos

indrets de l'illa de Menorca. Mallorca, Eivissa i Formentera ja ha estat protagonistes d'aquestes pàgines en anteriors rutes oferides per la nostra publicació.

El Parc Natural de s'Albufera des Grau, de 1.947 ha. de superfície, abasta des del Cap de Favàritx, Prat de Morella i l'illa d'en Colom fins al Prat i la llacuna de s'Albufera des Grau. Situat al nord-est de l'illa de Menorca, inclou la zona humida més important de Menorca i constitueix la zona nucli de Menorca com a Reserva de la Biosfera. Cada àrea inclou una gran varietat d'ecosistemes: zones humides, terres de pastures, cultius, boscos, comunitats litorals, dunes i platges.

Entrant pel pont de sa Gola, des de la carretera Maó-es Grau, es poden observar les cases dels pescadors. La pesca d'anguila es realitza de forma tradicional des del segle XII i és exportada a Catalunya. Antigament també s'hi pescaven llises. La caça a la llacuna (avui prohibida) també s'hi practicava antigament.

Mitjançant un sistema de comportes es regula l'entrada d'aigua salada de la mar i la sortida d'aigua dolça de la llacuna. La connexió que té la llacuna amb

la mar és a través d'un petit canal anomenat Sa Gola i es troba tancada per un sistema dunar i un petit bosc de pi blanc.

La pesca de l'anguila es realitza de forma tradicional des del segle XII

...

Quant a la vegetació de la llacuna, es pot distingir una franja a les aigües somes, de plantes aquàtiques, refugi i aliment de les aus de Prat. Mentre que les zones planes i salobres, a prop de la mar, apareixen grans extensions de salicòrnies i joncs, que formen una espècie d'estora baixa i frondosa.

A l'interior de la llacuna, a la part oest, es troba el Prat, superfície que s'inunda i s'asseca periòdicament segons les variacions del nivell de l'aigua de l'albufera. Aquesta zona es nodreix de les aportacions d'aigua dolça procedents dels torrents que hi aboquen.

Entre l'avifauna aquàtica pròpia de les terres de pastura, ullastres i altres biòtops, poden observar-se rapinyares com el milà, el

soterí, el falcó pelegrí i altres aus de menors dimensions; mentre que, d'espècies d'aus aquàtiques hivernants, en destaquen els anedons, els rabassots, xiuladors i corbs marins. Com a espècies sedentàries es poden esmentar

A les zones salobres apareixen grans extensions de salicòrnies i joncs

...

el collblau, la fotja i el soterí, reforçats a l'hivern per migrants del nord d'Europa. Durant tot l'any es poden observar també diferents agrons i l'àliga peixatera.

El recorregut pel parc es

Bassa de Morella.

fa a través del camí de Cavalls. Es tracta d'un antiquíssim camí de vigilància costaner que fa la volta a tot Menorca i que sembla que va ser construït pels francesos el segle XVIII, encara que es pensa que pot ser anterior.

Seguint el camí cap a la costa, arribarem a diferents cales des d'on es pot divisar una torre de defensa anglesa del final del segle XVIII, construïda amb pedra i morter. La funció d'aquest tipus de torres, que es troben també a altres indrets de l'illa, era de vigilància i defensa per impedir el desembarcament enemic a les platges mitjançant l'artilleria.

Des d'aquest paratge es veu cap a l'est un illot de 58 ha. d'extensió anomenat Illa d'en Colom. En la seva major part l'illa està coberta per màquia menorquina

d'aladern i enriquida per una espècie exclusiva de l'illa, *Podarcis lilfordi braunii*. A causa de la importància i fragilitat de l'ecosistema només es permet l'accés a les platges. Antigament l'Illa d'en Colom

Far de Favàritx

fou emprada com a llatzaret i inclús l'explotació d'una mina de plom.

El recorregut pel parc es fa a través del camí de Cavalls.

...

A l'altre extrem del parc, a la part nord, hi ha el cap de Favàritx. Aquest indret destaca pel paisatge i la geologia, que contrasta molt amb la de s'Albufera. Es una

zona que, a causa de la seva antiguitat (de més de 230 milions d'anys —era primària—), ha sofert una gran erosió que ha esculpit un paisatge de relleus escassos i ondulats. Els seus materials són principalment sili-

cis de tonalitats grises i fosques.

Les plantes que aquí es troben són molt pròximes a la mar, sobre terreny amb poca terra i exposades al vent i a la saladura de la mar. En aquestes con-

dicions extremes, a moltes plantes els resulta difícil poder viure-hi per això han d'estar-hi especialment adaptades. En aquest indret, hi trobam moltes espècies exclusives de Menorca com són els coixinets o socarrells, plantes en forma de

coixí espinós i adaptades al vent, d'aspecte molt compacte que tenen la part exposada al vent i a la saladura de la mar totalment seca.

Antigament, l'Illa d'en Colom fou emprada com a llatzaret.

...

Seguint el camí que condueix a les platges de Favàritx, hi trobam la Bassa de Morella, petita albufera semipermanent d'unes 12 ha. d'extensió que es troba en un estat de conservació gairabé natural. Molts d'ocells migrants i hivernants hi acudeixen.

Margalida Orfila

carrer del
baix riera, 1-a
tel: 24 03 86
07009 palma

arts
XiSCO
grafiques

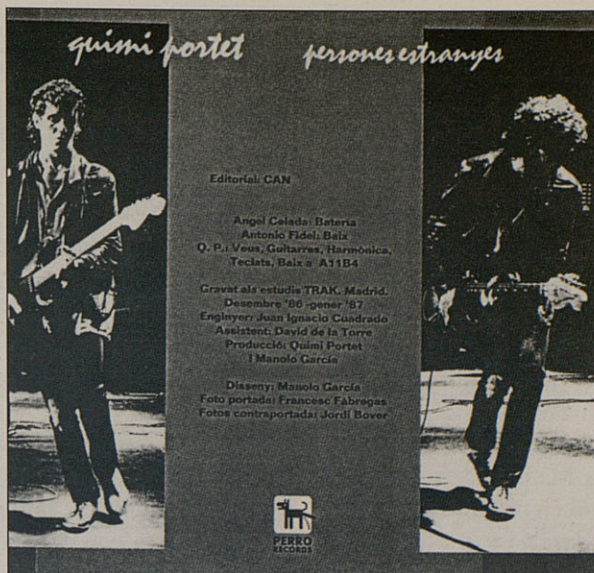

Plaça Rosselló, 4A, 3r
Tel. 72 33 56
Fax 71 89 01
07002 Palma (Mallorca)

- Plànols Topogràfics
 - Medicions
 - Replantetjos
- Fotografies Aèries
 - Verticals
 - Panoràmiques
- Publicitat Aèria
- Peritatges
- Valoracions
- Projectes Agrícoles
- Estudis Mediambient

Hoquei sobre pedres

Després d'aquell *Persones estranyes* torna Quimi Portet amb el seu *Hoquei sobre pedres*, que, ens sap greu dir-ho, esdevindrà un dels millors discos cantats en llengua catalana, amb la discreció que el caracteritza, però amb la potència i el tarannà que fins ara restava un poc en segon terme. El projecte d' *El último de la fila*, de moment aparcad, ha segregat en aquest disc temes en els quals la gent es podria confondre en un reciclatge de ritmes o a adornar-se de la qualitat i el talent de l'autor de temes com *Montserrat*.

The Verve

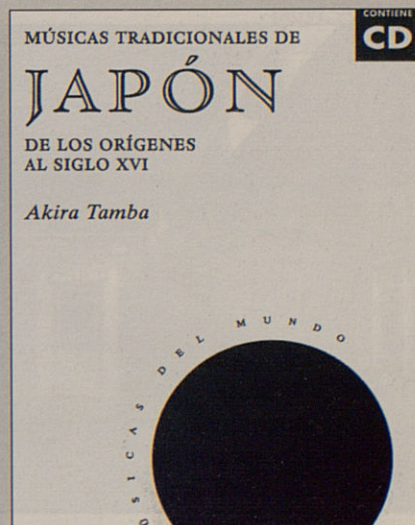
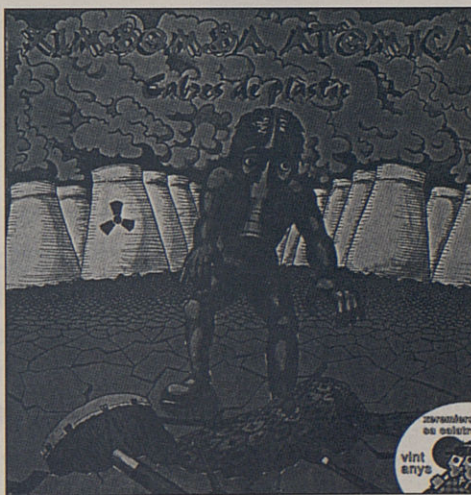
Violins creixent amb espurnes de futur. Percussió per a golafres del pop, veu de qui està de tornada de tot. Un cant a l'individualisme tot desafiant el ramat, caminant contracorrent. Res nou, però esdevé un disc redó i el vèrtex és *Bitter sweet symphony*. Quí havia dit que l'esperit romàntic havia mort?

Músiques del món

L'editorial Akal amplia el seu catàleg en la seva col·lecció *Músicas del mundo* amb tres títols *Música aràbiga-andalusa*, *Músicas de Egipto* i *Músicas tradicionales de Japón*, des de els seus orígens fins al segle XVI. En aquest darrer, hi podreu trobar peces de la més antiga música harmònica del món, el «gaga-ku», que avui encara s'interpreta. El més important d'aquesta col·lecció és el CD que correspon a cada exemplar i en el darrer títol esmentat, el qual suposa una clau a la cultura d'aquest país.

Ximbomba atòmica, La Fosca i Stones

The Rolling Stones tornen amb un enèrgic i de continuació *Bridges to Babylon*. Ximbomba atòmica treu un genial *Cabres de plàstic*, música tradicional mallorquina, ritmes de l'avior i veus del passat en un disc que es troba a l'altura dels millors del gènere, amb la dignificació del folk i l'obertura de camins al futur, tot fent-lo més necessari que mai per als que encara ens interessa un poc d'allà on venim. Del disc als poetes de La Fosca, se'n pot gaudir, és engrescador, però al meu parer en el poema d'Estellés foraden i ja no hi ha recanvi. La versió dels *Amants* cantada per l'Ovidi és immillorable en ritme, èmfasi i en execució. Ovidi *for ever*!

Tot Mallorca aposta per l'art d'avui

L'art contemporani ja no és patrimoni exclusiu de Palma. Aquesta afirmació, que tal volta sempre ha estat vàlida, d'un temps ençà ho és molt més. A nombrosos pobles, des de mitjans del decenni dels anys vuitanta, però sobretot en els

dos darrers anys, s'han obert galeries que aposten per l'art actual. I aquest fet no només ha enriquit culturalment els municipis de major nombre d'habitans, sinó alguns en els quals no se'n compten ni un miler.

Fins no fa molt temps i amb honroses excepcions, per gaudir de l'art contemporani havíem de mirar cap a Palma i, fins i tot, hauríem d'afegir que aquesta ciutat es va despertar prou tard en la promoció i l'acolliment

dels moviments més novedosos de l'art. Durant dècades, va parèixer que el postimpressionisme no tendria fi a Mallorca i que crearia escola, cosa que ha fet que alguns, no sense befa, hagin batiat aquest moviment que tant es va perllongar al

nostre país com a «postimpressionisme d'influència local».

I si Palma se'n deslligà —que no del tot, ni molt manco— durant els anys setanta; fins fa una dècada, a molts pobles de Mallorca, eren comptades les oca-

sions en què s'exposava un quadre que no seguís tan arrelada i immobilitista tradició. Durant molt temps, semblava que l'illa s'havia dormit en una no tan provada glòria, que s'arrossegava des del principi d'aquest segle o final del passat i que es nodria, sobretot, d'un parell de visitants il·lustres i els seus il·lustres —alguns sí, d'altres no tant— seguidors.

Quan, a les postimeries dels anys seixanta i, molt més acusadament, a la dècada següent, es varen obrir les primeres galeries que apostaven pels nous

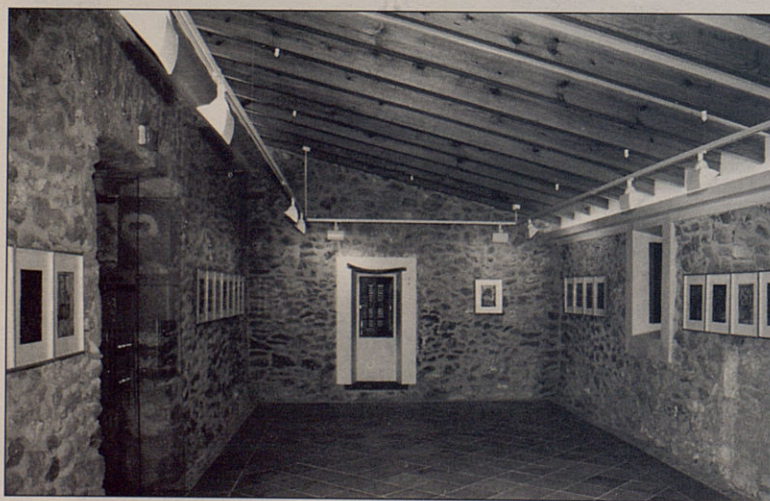
llenguatges de l'art —nos aquí, que consti—, va quedar prou clar que la major part de la societat no estava gens oberta. Les primeres exposicions promogudes per aquestes galeries varen poder veure l'esquena de la societat illenca fins al punt que la falta de vendes i, el que és pitjor, l'escàs suport feren que algunes es plantejassin prendre el camí de tornada. L'ajuda d'alguns col·lectius d'artistes i d'escasses individualitats, col·leccionistes i pintors de reconegut prestigi afincats a l'illa, com va ésser el cas de Joan Miró, feren que aquest projectes plens de bones intencions poguessin seguir endavant.

Després va arribar l'ansiat reconeixement i, amb els anys vuitanta, l'anomenat *boom* de l'art, que, paradoxalment, a Mallorca tengué molt més ressò que a altres indrets de l'Estat espanyol i, sens dubte, molt més del que aquí cabia preveure. Amb la febre alta que va agafar l'art contemporani i, sobretot, l'art més jove —es va arribar a considerar que un artista de més de trenta anys ja era vell—, varen néixer, primer a Palma i després a molt comptats pobles de Mallorca, nombroses galeries disposades a fer costat a aquests nous llenguatges.

Al marge de Palma, foren

Interior de la recentment oberta Sala Pelaires, a Felanitx.

Ca n'Apol·lònia, a Son Carrió (Sant Llorenç des Cardassar).

Galeria Maior, a Pollença.

Sa Quartera, a Inca.

Pollença i Alcúdia –cunes històriques d'artistes– els municipis que més prest romperen el gel o, el que és el mateix, els que primer pensaren a descongelar la situació artística. Les galeries Bennàssar ja feien una bona feina des d'anys enrera i, molt a prop d'ella, a la mateixa plaça, s'obrí la galeria Maior que,

Foren Pollença i Alcúdia els municipis que més romperen el gel

amb el pas del darrers sis o set anys, ha posat el llistó molt alt a l'oferta artística a Mallorca. Amb unes directius clares, la seva programació és envejable, inclús per galeries de més «soleira». I és així perquè ens ha pogut mostrar, en els dar-

ters temps, obres artístiques com Campano, García Sevilla, Sicília, Tàpies, Penk i tant d'altres amb els quals tant d'altres amb els quals configurariem una llista ben llarga. L'oferta de la galeria Maior fa que sigui imprescindible la mirada cap a Pollença.

Alcúdia s'encetà amb la ja desapareguda galeria Urbe, un exemple de coherència en

la promoció d'artistes mallorquins que, amb l'eferescència de l'art més jove, varen quedar injustament eclipsats. Poc temps després d'aquella, naixeria la galeria Pedrona Torrens que, avui per avui i entre altres exposicions, ens ofe-

reix adesiara, la possibilitat de revisar l'obra madura de pintors espanyols que, com abans parlàvem, l'esdevenir del temps no els va ésser propici. Rivera, Eduardo Sanz, Alfredo Alcaín, Isabel Villar, són només alguns dels artistes de pes que han exposat a aquest espai enfront de la Biblioteca de Can Torró.

Però el vertader fenomen que ens du a parlar de Mallorca en termes globals, és el naixement, quasi tot en els dos darrers anys, de galeries i centres culturals a la pràctica totalitat dels pobles mallorquins. Destacable és la feina que es fa des de l'A-

juntament de Manacor, amb la Torre de ses Puntes o, ja de forma privada, a la galeria Quàsars. A Felanitx se n'han obertes no poques, de galeries: S'Escala 3 o la Sala Pelaires en són una bona

prova. Per Santanyí, Andratx o Deià, també hi ha un recorregut a fer prou interessant. I, encara millor que això, és l'agradable sor-

presa de trobar-nos dos petits pobles que estan fent una digna aposta per l'art actual. Són el Centre Cultural de Ca n'Apol·lònia, de Son Carrió i l'Església Vella de Calonge. Tot plegat, bé mereix unes quantes excursions, culturals i artístiques.

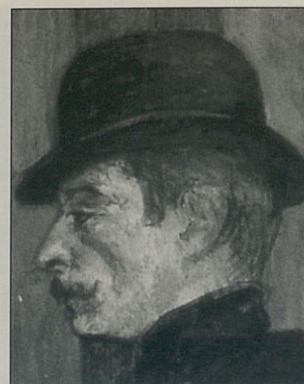
La Galeria Maior ha posat el llistó molt alt a l'oferta a Mallorca

La tardor és bona conductora de la lectura

Amb aquesta fresqueta humida que fa al capaltard ja he tancat els vidres de l'estudi i aquest gest tan senzill és tota una invitació al voluptuós enclaustrament que qualsevol lector hedònic necessita per extreure els mil i un sucus saborosos de l'operació de llegir. En **Pere Pons** és un santanyiner de família me-

norquina que viu a Sant Just Desvern i que ha publicat un bon feix de llibres de text, novel·les juvenils i materials per a l'ensenyament del català. Ara acaba de treure *Pick-up* (Editorial La Magrana), una novel·la que té com a protagonista una pandilla d'al·lotes i al·lots de la Mallorca dels anys seixanta. Aquest tret

és un excel·lent esquer per submergir-se en les intimitats d'una generació mallorquina que habitava en un paisatge natural i moral d'abans de la brutal «balearització». L'obra està teixida amb els fils de les anècdotes més quotidianes que configuren la teranyina d'un paradís perdut –i per això mateix enyorat– amb

la nostàlgia d'allò que no tornarà. Interessant, especialment per als cinquantaners.

Les llengües dels joves ara i aquí

Dos llibres que ens parlen de les generacions juvenils d'ara mateix descrivint i analitzant els seus llenguatges des de dos espais ben diferents. **Joan Melià** a *La llengua dels joves* (Universitat de les Illes Balears) i **Joan Pujolar** a *De què vas, tio?* (Editorial Empúries), ens conviden a dos viatges entretinguts i que fan pensera per les complexes, entremaliades i apassionants aigües dels comportaments lingüístics de la generació adolescent. És fantàstic poder veure com dos professors universitaris s'han acostat amb la curiositat i la passió dels exploradors a uns territoris tan tancats com són els dels món juvenil de Mallorca i de Barcelona. I n'han sortit amb uns estudis que conjuguen la novetat amb l'interès sociològic, antropològic i, sobretot, lingüístic. Per entendre les relacions entre llengua i identitat en el jovent, per submergir-se en els processos d'identificació i de canvi lingüístic de l'activitat juvenil i per fugir de molts tòpics i clixés que fins ara dominen les qüestions de llengua i identitat en la cultura catalana, cal devorar aquests llibres d'assaig que moltes de planes es llegeixen com a relats novel·lescs.

Aparador

Dos llibres per als cent anys de Llorenç Villalonga

Dos nous llibres que són una festa grossa per celebrar els cent anys de **Llorenç Villalonga**: *Diario de Guerra* (Editorial Pre-Textos) amb pròleg i notes de **J. C. Llop**, i *Escripts sobre Llorenç Villalonga* (Departament de Filologia Catalana de la UIB-Abadia de Montserrat) amb pròleg i edició a cura de **Pere Ros-selló Bover**. Des del 19 de juliol de 1937 al maig de 1939 el metge psi-

quiata escriptor va dur un diari en el qual, en castellà, relata, amb aquest punt de mira tan íntim i impudorós que l'escriptura dietarística marca, les vicissituds del seu món personal en el ciclorama dolorós i amarat d'una por fonda i negra d'una Mallorca tacada de sang de la guerra entre germans (i molts de pics entre germans de sang). El pròleg de Llop és un bon marc

Manuel Rivas o poesia de la carnalitat

Manuel Rivas va néixer l'any 1957, ha escrit i ha recitat amb la seva llengua materna gallega a escoles i tavernes, a estadis i a carrers, un parell de feixos de poemes que s'escolten i se senten fins a les fondalades d'un mateix i ha contat un parell d'històries, relats i novel·les que, a més a més de fer passar molt bé l'estona als oïdors, han enamorat a munions de lec-

tors de bon de veres, i a certs crítics i jurats que li han concedit premis tan significatius com el Torrente Ballester (1995) i el Nacional de Literatura (1996). El seu llibre de poemes *El pueblo de la noche* (Alfaguara) és una bona eina per cercar aquestes dreces verbals que t'ajuden a fugir dels mil i un focs destructius d'això que anomenam viure.

per contextualitzar l'univers villalonguà i les notes donen llum sobre persones, obres i fets. Un llibre que, malgrat que només té 77 planes, aclareix, explica, suggereix i mostra zones boiroses o emmascarades (en sentit de mascara i màscara alhora) de l'autor de *Bearn*. El recull d'articles de **Damià Ferrà-Ponç** crea un bon efecte de *shock* quan certes parts com «Una mica d'ideari» «Anticatalanisme: l'afer del *Missatge*» o «Davant el feixisme: de la servitud al silenci», es contraposen amb el *Diario de guerra*. Aquesta forma d'inventar un, dos, tres, mil villalongues diferents, que va ser una de les maneres de dir la seva identitat, queda molt ben retratada en les notes autobiogràfiques

(el relat a Ferrà-Ponç del seu feixisme es pot llegir en paral·lel i contrapunt amb el revelador poema a un morè falangista del *Diario* i d'altres nombroses declaracions i pràctiques del seu ser de falangista). La reordenació en dues parts —la biogràficoideològica i la de l'estètica, influències i obres— dels materials de Ferrà-Ponç, provinents de fonts molt diverses (pròlegs, estudis, articles, etc.), que ha fet el professor **Rosselló Bover** aconsegueix convertir aquest llibre en un text calidoscòpic tan instructiu com delitós. Potser amb aquesta aportació a quatre mans —Villalonga *in person*, un estudiós i dos comentadors— es clarificaran zones fosques que toquen vida i obra.

Aquest llibre és una selecció realitzada pel propi autor dels seus poemaris *Libro do Entroido* (1980), *Balada nas praias do Oeste* (1985), *Mohicania* (1986), *Ningun cisne* (1989) i *Costa da Morte Blues* (1995), que els lectors que volen llegir

de les tendreses i el sofriment quotidians de molta gent, dones i homes senzills d'un paisatge mental, d'una nació que nom Galícia. Aquesta pàtria plena de camins secrets que només els indígenes poden veure i que al·lucina

en el galleg original podran trobar en edicions autòctones. L'únic gran emperò és que l'edició espanyola sigui monolingüe castellana. Sort que en el disc compacte que acompanya el llibre trobam la veu humanal, fonda i calidoscòpica de Rivas que ens diu en galleg una personal antologia de tretze poemes acompanyat per la guitarra de **César C. Moran**. Poesia del dolor i l'amor de cada dia, per escoltar en les distàncies curtes, per sentir com la benigna pluja de tardor damunt els arbres mig despulats i el call vermell ressec. Poesia de l'oralitat de mots ensalivats

els constructors d'autopistes, aquesta pàtria tan fumosa i tan real, que del tradicional i l'autòcton extreu encisos i enginyos de qualque cosa nova, aquesta pàtria oximorònica amb una memòria que encalenteix i ensenya a sentir i a cantar és la que apareix en els versos vius: terrals i airals, de vegades irats, de Rivas. Les paraules convertides en punts roents de lluernes que ens mostren camins per fugir, per comprendre, per capir i saber i orientar-nos entre les asaborides i procel·loses boires de la Costa de Morte on habita, i no per casualitat el poeta.

de novetats

Repasada a la història gai amb capital mallorquí

La productora mallorquina Siurell participará a la filmació de *El año que murió Judy Garland*, l'estrena com a realitzador de Vicente Mora, un experimentat guionista de televisió. Es tracta d'una història sentimental ambientada als dies

de la revolució gai, els llunyans temps de l'Stonewall de finals dels seixanta, que podria protagonitzar Sergi López (uns dels actors de moda després del gran èxit de *Western*, títol amb el qual es va donar a conèixer al darrer Cannes) i la bom-

ba llatina Salma Hayek. Mora, que és mostra descontent del tracte que reben generalment els homosexuals a les pantalles, no creu en un gènere de cinema gai: «Això seria tan absurd com pensar en un gènere heterosexual».

Salma Hayek.

Richard Gere: Oficial i ara chacal

Ben aviat ens arribaran els darrers treballs del molt sol·licitat Richard Gere. Es tracta de dues pel·lícules a les que cal pronosticar-les una gran acollida. La primera és una nova i molt lliure adaptació del *best seller* de Frederick Forsyth, *Chacal*, anteriorment duita a les pantalles per Fred Zinneman. En aquesta ocasió, el personatge de Chacal, un assassi professional capaç d'adoptar tota classe d'apariències i desfresses, ha estat confiat a Bruce Willis. L'actor de color Sidney Poitier dona vida al director del FBI, principal objectiu de Chacal, mentre que Richard Gere és l'únic home capaç d'aturar-lo abans que no dugui a terme l'atemptat. *The Jackal*, que podria estrenar-se a Palma abans del proper Nadal, compta amb un director de prestigi, Michael Caton-Jones (*Escándalo*, *Rob Roy*).

A *Red Corner*, un thriller dirigit per Jon Avnet (*Tomates verdes fritos*), Gere torna interpretar un advocat, paper que va assumir recentment a *Las dos caras de la verdad*. En aquesta ocasió, Gere és un misser que després d'una visita a la xina és veu involucrat en una perillosa intriga que l'obliga a sotmetre-se al sistema judicial del país asiàtic. La seva única possibilitat de sortir amb èxit de l'embolic resideix en la defensa de la seva advocada, paper interpretat per l'actriu oriental Bai Ling.

Whitney ret homenatge a Dorothy Dandridge

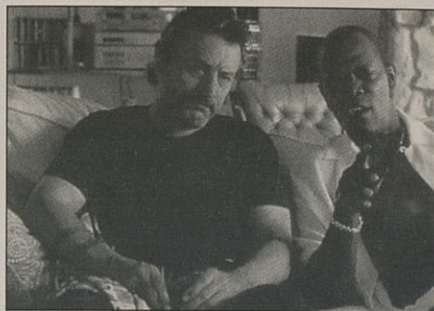
Moltes actrius aspiren al paper de Dorothy Dandridge.

Encara que *La mujer del predicador* no va obtenir l'èxit desitjat, Whitney Houston segueix ferma en la seva pretensió de demostrar la seva valua com actriu. Ara intenta dur endavant una biografia de l'actriu i cantant negre Dorothy Dandridge, nominada a

l'oscar per *Carmen Jones* i que va morir als 42 anys a causa d'una sobredossi. Whitney, que produirà la pel·lícula, encara no ha assegurat la seva participació com actriu, circumstància que dona esperança a altres actrius de Hollywood per fer-se amb un personatge veritablement sucós: des de Halle Berry, fins la de cada dia més fascinant Vanessa Williams, passant fins i tot per Janet Jackson.

Mike Leigh, el retratista dels perdedors

Careers girls és la nova estrena del britànic Mike Leigh, autor d'una de les obres triomfadores de l'any passat, *Secretos y mentiras*. Presentada al darrer festival de Montreal, la cinta torna mostrar com uns personatges (dues amigues que es retroben) poden ser aparentment histèrics i desagradables fins que s'els coneix i s'els deixa parlar. Altre cop, Mike Leigh retrata l'ànima dels éssers humans i de manera molt especial les angoixes i les alegries dels perdedors. Com a «Secretos i mentiras», un dels aspectes més rellevants de *Career Girls* és el treball dels actors. Repartiment encapçalat per Katrin Cartlidge i Linda Steadman.

De Niro actuarà a *Rum Punch*.

La savatge tv a una cinta de Félix Sabroso

Delirant i colorista parodia del món del *reality show*, *El grito en el cielo*, és el segon llargmetratge de Félix Sabroso i Dunia Ayaso, autors d'una de les estrenes més divertides d'enguany, *Perdona bonita, pero Lucas me quería a mí*. L'actriu i cantant cubana-venecolana Maria Conchita Alonso encapçala el sorprenent repartiment d'una pel·lícula definida pels seus guionistes i realitzadors com una comèdia rabiosa sobre el món salvatge de la televisió. Loles León, Ana Torrent (aquesta amb un look difícil d'identificar), Daniel Guzmán, Maria Pujalte i Pepón Nieto desfilen per una comèdia histriònica que ens parla de l'infructuos intent d'auto-realització personal d'un grapat de personatges molts necessitats d'amor. El que més la protagonista, una tal Miranda Vega, presentadora i estrella televisiva que travessa un mal moment professional i personal. Tant Félix Sabroso com Dunia Ayaso estableixen importants diferències entre aquesta i la seva anterior pel·lícula: *Perdona bonita* era una comèdia clàssica dins la seva concepció de vodevil, i amb una estructura gairebé teatral, mentre que aquí tenim un grup de personatges que es passeja per l'escenari d'una programa de televisió amb un mateix objectiu, desenvolupant històries aparentment diferents amb un final comú.

De Niro al nou Tarantino

La presència de Robert de Niro serà un dels grans alicients de *Rum Punch*, l'esperadíssim retorn a la direcció de Quentin Tarantino, encara que l'artista no és el protagonista de la pel·lícula. Inspirada en una novel·la de Elmore Leonard, conta les desventures d'una estafadora (Pam Gries, actriu prou popular als setanta i a la que hem pogut veure recentment a 2017: *Rescate en Los Ángeles*), que ha de creuar la frontera mexicana amb els guanys obtinguts de la venda d'una partida clandestina d'armes i que al darrer moment canvia d'opinió i decideix dur a terme el seu propi pla per quedar-se amb el doblers, per aconseguir-ho, contarà en l'ajut del pistoler del cap mafiós que li havia fet l'encarreg, paper designat a Samuel L. Jackson, actor que és dona a conèixer a *Pulp fiction*, també amb Tarantino darrera les càmeres.

KRONOS

Since 1930

Relojería Española

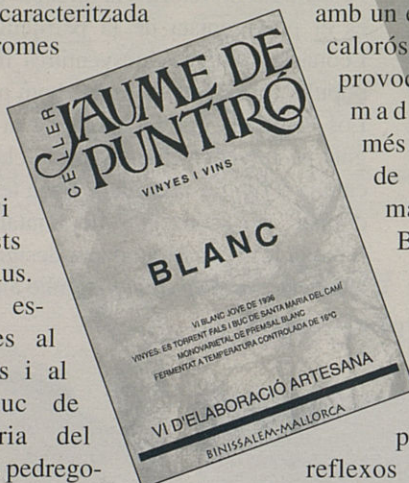
Fundada en 1885

C/ Colón, 12 • Tels. 72 15 63 • 72 43 44
07001 Palma de Mallorca

Jaume de Puntiró, blanc 1996

En Pere i en Bernat Calafat i Vich elaboren a Santa Maria del Camí uns vins de bona qualitat. Segueixen la tradició dels Vich de Can Gelat i Ca Sa Consellera, elaboradors de vi des de principis del XIX, i dels Calafat, amos de Puntiró i vinaters durant generacions. Es tracta d'uns vins ecològics (els vinyets del Celler Jaume de Puntiró estan declarats de conreu ecològic pel Consell Balear de la Producció Agrícola Ecològica), fruit d'un procés artesanal duit amb cura. El vi blanc jove de 1996 ha estat elaborat amb raïms de

la varietat autòctona "premsal blanc", caracteritzada per uns aromes molt intensos, volàtils, una acidesa equilibrada i uns regusts frescs i suaus. Les vinyes estan situades al Torrent Fals i al Pla de Buc de Santa Maria del Camí, terres pedregoses de call vermell i afavorides per un microclima òptim. La climatologia de 1996

fou molt suau, amb un estiu poc calorós, que provocà una maduració més tardana de la verema. El Blanc de 1996 és un vi de color groc palla amb reflexos verdosos, nítid i brillant. Al nas obre un ampli ventall de sensacions florals amb un fons de fruita madura:

poma i pera. En boca és equilibrat, amb una bona estructura i harmonia entre les diferents sensacions que provoca, deixant una persistència en el post-gust llarga i agradable. És aconsellable consumir-lo a uns 8-10° C. Recomanable tant per acompanyar peixos i mariscs, com formatges de gust suau. Es pot trobar, entre altres llocs, a la Vinoteca, l'Enoteca, la Botiga Son Vivot, La Favorita i tots els restaurants de Santa Maria del Camí.

Celler Jaume de Puntiró. Plaça Nova, 23. 07320 Santa Maria del Camí. Tel. i Fax: 620023.

S'Altra Senalla: el comerç just

La filosofia del comerç just es basa el fet que la pobresa del sud neix sobretot com a conseqüència de l'exploració del nord, i que el problema no és tant d'ajuts puntuals com d'atacar d'arrel les bases de l'intercanvi desigual. Així va néixer a Holanda el moviment del comerç just i així s'ha anat estenent arreu d'Europa, on ja existeixen segells, avals de qualitat, que garanteixen la com-

provació estricta de tots allò que caracteritza el comerç solidari. Un dels objectius de la gent de S'Altra Senalla és la creació a les Illes Balears d'un distintiu similar. S'Altra Senalla, la vam obrir fa uns tres anys. També n'hi ha una altra botiga a Manacor, vinculada al Casal de la Pau. Els productes en venda provenen essencialment d'Àfrica, Amèrica Llatina i Àsia. Els productors reben un preu més just i s'asseguren unes condicions de treball dignes (exclusió de mà d'obra infantil, igualtat entre l'home i la dona, exigència de protecció de l'entorn, reinversió dels beneficis en projectes de desenvolupament solidari, etc.).

Mantenen dues línies complementàries de treball: botiga i venda a mercats i fires, i la potenciació d'una franja de sensibilització social. Entre els productes alimentaris de S'Altra Senalla, cal destacar el cafè de Cuba i de Nicaragua, la xocolata (elaborada amb cacau de l'Amazònia boliviana i sucre integral "Mascobado" de Filipines), el te, el sucre i la mel "lacandona" del sud de Mèxic; entre l'artesanía, l'original disseny de les camisetes de Zimbabwe i les canastres de Filipines i el Brasil.

S'Altra Senalla. Carrer Oli, 6 baixos. 07002 Ciutat de Mallorca. Tel. 715915. S'Altra Senalla. Plaça de la Constitució, 2. 07500 Manacor. Tel. 844435.

**Consell de Mallorca
Foment i Ocupació**

Als comerços i restaurants L'ús de la nostra llengua

és un signe de normalitat

El Consell de Mallorca, ofereix ajudes econòmiques i assessorament a tots els comerciants que normalitzin llingüísticament la rotulació externa o interna dels seus establiments.

El Servei de Normalització Llingüística es troba a la vostra disposició per traduir i editar de franc els menús del vostre restaurant.

***Als nostres comerços,
en la nostra llengua.***

Per a més informació:

Centre Cultural La Misericòrdia

Via Roma, 1 - 07012 Palma - Tel: 71 42 57 - Fax: 71 70 66

Consell de Mallorca

Cultura i Patrimoni Històric
Servei de Normalització Llingüística

... Unes Ciutats Més Plenes De Vida

Imagina que ve un dia que els nostres pobles i les nostres ciutats viuen en harmonia amb el medi ambient i que es desenvolupen de manera raonable. Imagina que tots a les Balears feim un esforç per aconseguir un paisatge urbà més net, més equilibrat i més natural, on tots estiguem orgullosos de viure.

Amb el nou model territorial que ja tenim a punt, podem fer de les Balears les illes que hem somiat: unes illes modelliques per a la resta del món. Entre tots farem les illes que volem.

**Les Illes Que
VÒLEM**

GOVERN BALEAR

Conselleria de Medi Ambient,
Ordenació del Territori
i Litoral